

2 p. Informacinių ir komunikacinių technologijų taikymas šiuolaikiniame ugdyme

Juokaujama, kad šiais laikais nieko nebeverta įsiminti, išskyrus Google adresą. Interneto informacijos išteklių išties neišsemiami ir neaprepiami. Čia galima rasti pačios naujausios informacijos bet kuriuo klausimu. Tai atveria visai naujų švietimo galimybių. Be tradicinių mokymo metodų, mokytojas gali pasitelkti individualius ar grupinius projektus, darbą su informacijos šaltiniais, užduotis, skirtas savarankiškam mokymuisi.

Interneto grėsmės

Kur kas mažiau pažįstama kita interneto grėsmių grupė – tai su turiniu ir bendravimu susijusios grėsmės. Ypač daug žalos jos gali padaryti vaikams ir paaugliams.

3 p. Ką daryti, žinom. Bet kaip?

Kaip nutiko, kad užaugo kitokia karta, nei numatėm? Galim suversti kaltę partijoms, seimui, globalizacijai, žiniasklaidai, Rusijai, Amerikai. Bet mokytojai įpratę klausiti: „Kaip aš galiu tai pakeisti?“ Kaip ugdyti dabar suoluose sėdinčius vaikus, kad jie būtų kitokie?

Nuo Platono akademijos iki šių dienų universiteto

Patinka tai kam nors ar ne, universitetai nebėra elitinės institucijos, jie atveria savo duris įvairių socialinių sluoksnių atstovams. Vakarų šalyse nuolat pabrėžiama, kad į universitetus ateina jauni žmonės, kurių giminėje niekada nėra buvę žmonių su aukštuoju išsilavinimu. Tokia tendencija skatinama ir tuo didžiuojamasi. Be to, tai yra ir efektyvus socialinių problemų sprendimo būdas.

4 p. Antrokus muzikos garsais sveikina „Vieversys“

Pedagogas turėtų kūrybiškai naudoti autorių pateikiamą mokomąją informaciją, t. y. parinkti tai, kas aktualu jo mokiniams, atitinka klasės ir jo paties interesus ir poreikius. Tačiau muzikinių veiklų įvairovės principo, kai tolygiai plėtojami visi vaikų muzikiniai gebėjimai, turėtų būti laikomasi.

5 p. Vertinimo aplankas. Mokiniai nauda, o mokytojui – darbas?

Kai visi jau buvo surinkę po septynis darbus, paprasčiau mokinių parašyti, ko, jų manymu, jie išmoko ir ko dar turėtų išmokti. Paprasčiau aprašyti, kas jiems labiausiai patinka ir nepatinka mano pamokose, kokių užduočių jie norėtų. Pirmieji mokinių laišukai stūmė į nevilgtį...

Kūrybos strategijos pagal V klasės literatūros vadovėlį „Lingo lego laduto“

... Taip per literatūros pamoką skaitydami ir nagrinėdami vadovėlyje siūlomą kūrinių, aš ir mano mokiniai apibrėžėme, ko sieksime rašydami savo kūrybos tekstą, o jį parašę galėjome aiškiai įvardyti, kas pavyko, buvo aprašyta vaizdingai, o kurias vietas reikėtų pataisyti.

6 p. Kurti pasaulio stebuklą su vaikais

Mokyklą kurti pradėjome ieškodami atsakymų į visus vaikų galimus „kodėl?“ Paprastam atradimui, kad kiekvienas esame Šviesa, reikėjo kryptingai organizuoti, atsižvelgiant į vaikų amžiaus tarpiniams būdingus poreikius ir iššūkius, ugdymo metus.

Vaikas nori mokytis! O ko daugiau gali norėti tėvai?!

Ne kartą tyliai svarščiau, kodėl tokių galimybių neturėjau aš? Matematika, lietuvių kalba, pasaulio pažinimas nebuvo tarpusavyje susiję dalykai... Gaila, kad man metų du kartus po -niolika. Norėčiau tokių pamokų ir aš...

7 p. Be muzikavimo

Jeigu tu ne toks kaip visi, jei tavo išvaizda, klausoma muzika, įsitikinimai ar sleidžiamos idėjos yra kitokios nei daugumos – tu esi pavojingas. Ir tokiai „diagnozei“ dažnai nereikia nei argumentų, nei faktų. Tiesiog tokia tradicija. Masė visada įtariai žiūri į atskalūnus.

8 p. Pradinio mokyklinio amžiaus mokinių pažintinių procesų raidos ypatumai

Pateikiame trumpą ištrauką apie pradinio mokyklinio amžiaus (7–11 m.) mokinių pažintinius procesus.

Sveiki!

Pirmiausia, gera žinia – įkurtas leidyklos „Šviesa“ Mokymo centras. 2011 m. vasario 21 d. Švietimo ir mokslo ministras pasirašė įsakymą dėl leidyklos „Šviesa“ Mokymo centro akreditavimo trejiems metams! Šiuo metu esame pirmoji ir vienintelė leidykla, organizuojanti mokytojų kvalifikacijos tobulinimo veiklą, akredituotą pagal „Institucijų, vykdančių mokytojų ir švietimo pagalbą teikiančių specialistų kvalifikacijos tobulinimą, veiklos vertinimo ir akreditacijos taisykles“. Nuo 2004 m. jau daugiau kaip tūkstantį kartų seminaruose, naujų leidinių pristatymuose, konferencijose, konsultacijose ir kituose renginiuose susitikome su daugiau nei 23000 mokytojų, vadovų, bibliotekininkų. Analizuodami ir vertindami grįžtamąją informaciją, džiaugiamės, kad leidyklos organizuojama mokytojų kvalifikacijos tobulinimo veikla atitinka ne tik ŠMM keliamus reikalavimus, bet ir pildo mokytojų lūkesčius, tenkina poreikius. Įkurtas Mokymo centras ne tik patvirtina, kad buvo daug ir prasmingai dirbta. Tai didelis įsipareigojimas taip dirbti ir toliau.

Kita gera žinia – dešimtas „Šoktono“ numeris. Dėkojame, kad mums rašote. Keli jūsų laišukai tapo diskusijų vertais straipsniais.

Perskaičius „Aktualu ir naudinga“ skyrelio straipsnį apie kompiuterius ir informacines technologijas šiuolaikiniame mokykloje, taip ir norisi paklausti: ar šios technologijos vis dar naujovė, o gal tai jau kasdienio darbo priemonė? Ar galime teigti, kad švietimas tampa interaktyvus? Kaip tada keičiasi mokytojo vaidmuo pamokoje? Ar norėdamas puoselėti glaudų ryšį su savo mokiniais šiuolaikinis mokytojas privalo perprasti ir jų „gimtąją“ – kompiuterių, virtualių žaidimų ir interneto – kalbą? Kad ir kaip būtų, senieji ugdymo metodai neturėtų nugrimzti į užmarštį. Juk tai, kas išbandyta ir patikrinta, yra visa ko naujo pagrindas. Derindami senuosius ir naujuosius ugdymo metodus, galime pasiekti puikių rezultatų.

Niekas neabejoja, kad internetas yra gerai. Tai informacijos ir bendravimo terpė. Tačiau internetu gali būti piktnaudžiaujama. Apie jo keliamas grėsmes skaitykite ten pat – skyrelyje „Aktualu ir naudinga“.

Dažnai girdime, kad didžiausias valstybės turtas yra išsilavinusi visuomenė. Nors vaikai mokyklose ir universitetuose mokosi šią dieną, bet galima tik spėlioti, kokių kompetencijų jiems prireiks kad ir netolimoje ateityje. Kaip dabartiniam mokytojui pasitikrinti, ar viską daro tinkamai? O juk taip norėtųsi tikėti, kad dirba, mokosi prasmingai. Ir mokytojai, ir mokiniai... Kviečiame skaityti ir diskutuoti, ką apie tai mano istorijos mokytoja ekspertė Jūratė Litvinaitė.

Kokių vertinimo ir įsivertinimo galimybių siūloma pradinėms klasėms skirtose mokomosiose priemonėse, sužinosite skyrelyje „Su „Šok“ ženklais“. Ten pat anglų kalbos mokytoja Lina Varnaitė-Šerėnienė dalijasi patirtimi, kaip jai sekėsi dirbti su savo mokiniais naudojant vertinimo aplanką. Ko gero, vertinant svarbiausia nereikalauti, kad visi mokiniai tokių pačių rezultatų pasiektų per tą patį laiką ir tuo pačiu būdu. Seras Kenas Robinsonas (Ken Robinson) TED konferencijoje kalbėdamas apie švietimo revoliuciją teigė, kad „...žmonių bendruomenių gyvybingumas priklauso nuo talentų įvairovės, o ne nuo suvienodintų gebėjimų.“ Įsižiūrėkime į vaikus: norinčius, mėginančius, klystančius... Pirmiausia – įsižiūrėkime.

Skyrelyje „Kavos pamokėle“ Svaro straipsnis apie jaunimo subkultūras. Muzikantas daug bendrauja su jaunimu, veda seminarus, diskusijas, dalyvauja įvairiuose socialiniuose ir kūrybiniuose projektuose. Šis straipsnis tarsi kvietimas pažinti alternatyvųjį pasaulį.

Ką gi, šie mokslo metai baigiasi... Linkime turiningų vasaros atostogų, tikro poilsio! Naujų minčių ir siekių vedami susitikime rudenį. O susitikę vėl stengsimės stiprinti vaikų tikėjimą, kad visi jie gali, išmano ir sugeba. Tam mes turime daug būdų ir galimybių.

Edita Linkevičiūtė,

Vadovėlių rengimo metodikos grupės vadovė
Leidykla „Šviesa“

Informacinių ir komunikacinių technologijų taikymas šiuolaikiniame ugdyme

Mūsų gyvenimas vis labiau priklauso nuo informacinių technologijų. Ne išimtis ir švietimas. Informacinių technologijų mokytojai švenčia informatikos mokymo Lietuvoje 25-metį, politikai skaičiuoja mokinių ir kompiuterių santykinį skaičių, visi mes perkam kompiuterius – „kad tik vaikas mokytųsi“. Tačiau dažnai nėra visiškai aišku, kokios naudos informacinės technologijos teikia vaikų mokymuisi, kaip jas kuo efektyviau naudoti, galiausiai, ko galime tikėtis, o ko ne. Apie tai ir pamėginkim pasvarstyti.

Edukologijos mokslininkų nuomone, kompiuterius naudoti ir informacines technologijas ugdymo procese galima taikyti keletu skirtingų būdų.

Tradicinio mokymo pagalbinė priemonė

Mokytojas dažniausiai aiškina, klausinėja, skiria rašymo, teksto skaitymo užduotis, dėsto, demonstruoja medžiagą. Kompiuteriai, informacinės ir komunikacinės technologijos (IKT) keičia minėtuosius metodus pernelyg nekeisdamos ugdymo proceso. Pavyzdžiui, popierinius žemėlapius keičia projektoriumi ekrane rodomi elektroniniai žemėlapiai, kreidą ir lentą keičia kompiuterinės pateiktys, ranka rašytus referatus – spausdinti. Taip pamokose naudodami kompiuterius vargu ar galime tikėtis kitokių mokymosi rezultatų. Aišku, mokytojas ir pamoka atrodo šiuolaikiškiau, bet tai viskas.

Nauji metodai

Be tradicinių metodų, dažnai mokant pasitelkiami žaidimai, imitacijos, trumpalaikiai projektai, kūrybines užduotys. IKT keičia tradicinio mokymo metodus. Siūlomos priemonės tiesiog geriau tinka įprastoms ir naujoms veikloms atlikti. Kompiuteriai padeda vaikui ne tik *sužinoti*, bet ir *veikti*. Toji veikla gali vykti ir virtualioje, kompiuterio sukurtoje aplinkoje (pavyzdžiui, kompiuterinis žaidimas),

ir realiame gyvenime (pavyzdžiui, kuriant elektroninių nuotraukų albumą ar kompiuterinį filmuką).

Darbas su informacija

Juokaujama, kad šiais laikais nieko nebeverta įsiminti, išskyrus *Google* adresą. Interneto informacijos išteklių išties neišsemiami ir neapbrėpti. Čia galima rasti pačios naujausios informacijos bet kurio klausimu. Tai atveria visai naujų švietimo galimybių. Be tradicinių mokymo metodų, mokytojas gali pasitelkti individualius ar grupinius projektus, darbą su informacijos šaltiniais, užduotis, skirtas savarankiškam mokymuisi. Taip IKT leidžia įgyvendinti naujus ugdymo uždavinius, kurie be technologijų atrodė neįmanomi.

Kokioms reikmėms kompiuteriai naudojami mokykloje? Ko reikia norint juos naudoti ugdymo procese? (Kartais galvojama atvirkščiai – pirma duokit, o jau tada...). Galima išskirti keletą informacinių technologijų naudojimo būdų. Pirmiausia kompiuterio reikia tik mokytojui, ir turbūt ne kiekvieną pamoką. Mokyklos reikmės gali tenkinti nešiojamieji kompiuteriai ir multimedijos projektorių komplektai. Aišku, mokykloje esama kompiuterių klasių, tačiau jose vyksta informacinių technologijų pamokos. Antra, norint kompiuterius naudoti kaip ugdymo priemonę, reikia mokiniams sukurti darbo vietų, kai mokoma ne tik informacinių technologijų, bet ir kitų dalykų, atliekamos projektinės veiklos. Trečia, tokių darbo vietų turėtų daugėti, jos būtina turėti turėti interneto prieigą. Be to, atsirastų plačių galimybių ugdymui išnaudoti mokinių namų kompiuterius. Šiuo metu Lietuvoje šimtui mokinių tenka maždaug 16 kompiuterių arba, kitaip sakant, vieną kompiuterį dalijasi 6 mokiniai. Diduma jų turi interneto prieigą. Toks mokinių ir kompiuterių santykis leidžia IKT naudoti bet kurio iš minėtų būdų.

Pažvelkime į švietimą iš kitos pusės. Pastaraisiais metais Lietuvoje ir kitose pasaulio šalyse vyko ugdymo turinio reformos. Pagrindinė atnaujintų mokymo programų naujovė – perėjimas nuo žinių prie kompetencijų (gebėjimo veikti), darbo su informacija gebėjimų plėtojimo ir mokymosi mokyti. Nesunku pastebėti, kad šios naujovės glaudžiai susijusios su paskutiniais dviem ką tik aptartais kompiuterių naudojimo ir IKT taikymo būdais. Vadinas, informacinės technologijos gali pasitarnauti kaip ugdymo turinio reformos varomoji jėga, tačiau jų naudojimas neturi apsiriboti pateiktųjų demonstravimu.

Būtina pastebėti, kad aptarti IKT naudojimo ugdymui būdai nėra vienas kitą išstumiantys (t. y., pradėjus naudoti trečiąjį nepivalu atsakyti pirmųjų dviejų). Nė vienas iš jų nėra geras ar blogas, teisingas ar neteisingas. Juk nėra teisingų ar neteisingų ugdymo metodų: keista būtų, jei mokytojas nuspręstų daugybės lentelės mokyti kviesdamas apie ją diskutuoti. Todėl mokyklų vadovai, mokyklų ir mokytojų darbo vertintojai neturėtų spręsti apie ugdymo kokybę pagal tai, kokią IKT naudojimo būdą mokytojas pasirinko. Domėtis reikėtų ar pasirinktas būdas tinkamas ugdymo tikslams pasiekti.

Kas toliau?

Kas atsitiks, kai mokinių ir kompiuterių santykis bus 1:1? Kaip tada atrodys pamoka? Kaip atrodys vadovėlis? Ką veiks mokytojas?

Analitikai mano, kad situacija 1:1 bus gana greitai. Tik vaikai apsiginkluos ne asmeniniais kompiuteriais, o mobiliisiais įrenginiais. Juk išmanusis telefonas ar planšetė (*iPad* tipo įrenginys) yra galingi kompiuteriai, kuriais galima atlikti viską, ką ir įprastu kompiuteriu. Be to, jie nuolat prijungti prie interneto! Didelė dalis mokinių jau dabar tuos įrenginius turi, o po trejeto metų turės beveik visi. Tik klausimai, kaip atrodys pamoka ir ką tokioje pamokoje veiks mokytojas, lieka neatsakyti.

Atsakymus į šiuos ir kitus klausimus mėginama rasti vykdant bandomąjį projektą. Trys mokinių klasės skirtingose Lietuvos mokyklose darbuojasi naudodamos mobiliuosius įrenginius. Projekte dalyvauja Švietimo ir mokslo ministerija, Švietimo informacinių technologijų centras, Ugdymo plėtotės centras, vadovėlių leidėjai „Šviesa“ ir TEV, mobiliojo ryšio tiekėjas „Omnitel“. Tikėkimės, projektas leis bent akies krašteliu žvilgtelti į rytdienos mokyklą.

Mantas Masaitis,

Informacinių technologijų centro direktoriaus pavaduotojas

Interneto

turinio informacijos, praneškite atsakingosioms institucijoms, skatinkite tai daryti ir savo vaikus. Pranešti apie netinkamą informaciją galite svetainėje www.draugiskasinternetas.lt.

Internetiniai žaidimai – daugelio mėgstama pramoga, traukianti ir jauną, ir seną. Pasidomėkite, ką žaidžia Jūsų vaikas. Leiskite žaisti tik tuos žaidimus, kurie yra tinkami vaiko amžiaus grupei. Dažnai internetiniai žaidimai būna „iš dalies“ mokami – už nedidelę pinigų sumą galima nusipirkti naujų galimybių: stipresnį virtualųjį ginklą, gražesnę virtualųjį drabužį ir pan. Mokėti galima SMS žinute, banko kortele, bet jau ne virtualiais, o realiais pinigais. Pasikalbėkite su vaiku, ar tikrai jam tokie pirkiniai būtini. Galbūt verta nustatyti didžiausią leistiną išlaidų sumą tokiems virtualiems žaislams. Nepamirškite, kad azartinių lošimų portalai ir virtualieji kazino vaikams ir paaugliams nesunkiai prieinami.

Internetas keičiasi. Jis jau ne tik informacijos šaltinis, bet ir bendravimo, saviraiškos, bendradarbiavimo erdvė. Tai puiku, bet šiek tiek pavojinga.

Per didelį atvirumą. Vaikai ir paaugliai internete bendrauja, pasakoja apie save ir rodo savo nuotraukas socialiniuose tinkluose bei pažinčių svetainėse. Per didelis atvirumas gali kelti pavojų jų pačių, kartais namų ir kitų šeimos narių saugumui. Viešai skelbiama informacija gali būti prieinama visiškai nepažįstamiems žmonėms. Todėl aptarkite su vaiku, kokią informaciją bendraujant internetu saugu atskleisti ir kokios jokiū būdu negalima viešinti.

Virtualiosios pažintys. Vaikai, neretai ir suaugusieji, linkę manyti, kad internetiniai draugai yra tokie patys kaip realaus pasaulio draugai. Bet negalima pamiršti, kad internete bet kas gali prisistatyti bet kuo. Interneto draugas visada lieka nepažįstamuoju. Pasvarstykite su vaiku, ar visada internete parodote savo tikrąjį aš. O kaip elgiasi kiti žmonės? Paaiškinkite vaikui, kad nesaugu eiti susitikti su nepažįstamais draugais iš interneto vieniems.

www.draugiskasinternetas.lt

Priekabiavimas. Dauguma priekabautojų rodydami švelnumą ir dėmesį siekia pelnyti vaikų ar paauglių pasitikėjimą. Jie įtikina savo aukas šiuos santykius laikyti paslapyje. Vėliau ima kalbėti netinkamus dalykus, siūsti intymius vaizdelius ir prašyti asmeninės informacijos. Gavę netinkamo turinio nuotraukų ar vaizdo įrašų, vaiką ima šantažuoti. Todėl svarbu vaikus išmokyti, kokių nuotraukų ir kokios informacijos negalima platinti internete, siūsti nepažįstamiems.

Patyčios. Aptarkite, kas jūsų vaikui gali kelti patyčių pavojų. Gal jis netinkamai elgiasi viešumoje? Gal internete skelbia netinkamas nuotraukas, komentarus ir taip pats provokuoja iš jo tyčiotis? Jei vaikas jau susidūrė su patyčiomis, kartu užblokuokite nepageidaujamus vartotojus, ištrinkite komentarus. Jei to negalite padaryti patys, kreipkitės į svetainių administratorius.

Priklausomybė nuo interneto. Atkreipkite dėmesį, kiek laiko vaikas praleidžia prie kompiuterio ir interneto. Nustatykite taisykles, kada ir kaip jis gali naudotis kompiuteriu. Kad situaciją lengviau kontroliuotumėte, kompiuterį pastatykite bendroje patalpoje, pavyzdžiui, svetainėje.

Mokslininkai kalba, kad mūsų vaikai kitokie negu mes, kad jie – skaitmeninė karta. Internetas – jų gyvenimo, kultūros dalis. Todėl prieš skirdami bausmę „jokio interneto dvi savaites!“, pagalvokite, ar tikrai toks didelis buvo vaiko nusižengimas...

Mantas Masaitis,

Informacinių technologijų centro direktoriaus pavaduotojas, projekto „Saugusis internetas“ informacinio centro vadovas

Kad internete egzistuoja tam tikrų grėsmių ir kad jų nepaisant galima nukentėti, esame girdėję daugelis. Tačiau dažniausiai mūsų žinios apsiriboja vienu žodžiu „virusai“. Taip, grėsmė pasigauti virusą yra, tačiau ji toli gražu ne vienintelė ar pati baisiausia. Nuo virusų, palyginti, nesudėtinga apsisaugoti, nes čia mums gali padėti technologinės priemonės. Tiesa, reikia „investuoti“ ir įsigyti antivirusinę programą, bet tai padarę toliau galėsime nesukti galvos – visą darbą atliks programa.

Kur kas mažiau pažįstama kita interneto grėsmių grupė – tai su turiniu ir bendravimu susijusios grėsmės. Ypač daug žalos jos gali padaryti vaikams ir paaugliams.

Netinkamas turinys yra draudžiama ar ribojama informacija – pornografinė, skatinanti rasinę neapykantą, smurto scenos ir panašiai. Dažnai tokią informaciją skelbiantys tinklalapiai formaliai perspėja: „Neik čia, jei dar esi nepilnametis“. Bet argi vaiką ar paauglį toks perspėjimas sustabdys?

Kaip apsaugoti vaikus nuo netinkamo turinio? Įdiekite turinio filtravimo programas. Jų galite parsisiųsti iš svetainės www.ipvk.lt/filtrai. Ugdykite vaikų kritinį mąstymą, mokykite atskirti naudingus dalykus nuo nenaudingų. Jei internete aptikote netinkamo

Ką daryti, žinom. Bet kaip?

Esu istorijos mokytoja. Priklausau kartai, kuriai buvo iškelti gana paprasti uždaviniai. Mokytojai skiepėjo, kad turime užaugti tarybiniais piliečiais, tėvai – kad turime užauginti gėlę, medį, vaikus. Užaugti tarybinio piliečio reikė išmokyti kantriai laukti, kol valdžia tavim pasirūpins. Laukiant – negalvoti, neabejoti, neklausinėti. Bet pati tarybinė tėvynė nesulaukė, kol mes užaugome – numirė. Mes likome. Pasiryžę ne tik užauginti gėlę, medį, vaikus, bet ir naują Tėvynę. Šį uždavinį išsikėlėme neturėdami mintyse individualizavimo ar diferencijavimo. Menkai išmanėme, kaip jį įgyvendinti. Trūko kompetencijų, o metodikų joms ugdyti dar nebuvo. Tad nestebina, kad daug kur klydome, kad rezultatai vis atrodė per prasti, neverti pastangų, o gal tiesiog nemokėjom objektyviai įsivertinti. Dėl to vieni visai praradom motyvaciją, kiti ėmėm ieškot kaltų, treči vis dar atkakliai siekiam. Dirbdami bibliotekose, kultūros įstaigose, visuomeninėse organizacijose ir, aišku, mokyklose. Kiekvienas savaip auginam tėvynę. Mokytojai augina jos ateitį – vaikus. Be abejo, dabar juos ugdyti lengviau – turim metodikas, knygų, rekomendacijų, konsultantus. Turime Bendrąsias programas. Atnaujintas. Pagal senąsias programas (1997 ir 2003 m.) turėjo užaugti tolerantiškų, aktyvių, demokratiškų, konstruktyvių, patriotiškų žmonių kartą. Bet ir nemėgstantiems statistikos aišku, kad ta karta užaugo ne visai

tokia, kokios tikėjosi jos mokytojai. Juk labai norėtūsi mažesnės, ypač jaunų žmonių, emigracijos, aktyviau demokratinuose rinkimuose dalyvaujančio jaunimo, tikros tolerancijos šalia esančiam... Tikrai neturėtumėme pirmauti pagal patyčias, savižudybes ir savęs naikinimą. Manau, kad didžiutumą galėdami drąsiai teigti: diskriminacija mažėja, o gebėjimai prisiiimti atsakomybę, altruizmas ir noras būti draugiškiems aplinkai – didėja. Kaip nutiko, kad užaugo kitokia karta, nei numatėm? Galim suversti kaltę partijoms, seimui, globalizacijai, žiniasklaidai, Rusijai, Amerikai. Bet mokytojai įpratę klausiti: „Kaip aš galiu tai pakeisti?“ Kaip ugdyti dabar suoluose sėdinčius vaikus, kad jie būtų kitokie? Atnaujintose Bendrosiose programose rašoma: „Ugdymo turinys turi skatinti mokinius apmąstyti... visuotines vertybes, jų išsaugojimo ir puoselėjimo būtinybę, ugdytis pagarbą savo šalies kultūrai ir tolerantišką požiūrį į ...žmonių skirtumus. Jis turi padėti mokiniui tapti mąstančiu, aktyviu, kūrybingu visuomenės nariu, pasirengusiu mokytis visą gyvenimą, tobulėti pačiam ir prisidėti prie visuomenės tobulinimo.“ (III. 11. 1) Dar daug ir gerai parašyta, kaip turi būti. O mano, mokytojos, uždavinys – kad taip ir būtų. Tik... Prašau, nesmerkit manęs, bet norėčiau paklausti – o kaip tai padaryti? Bendrąsias programas skaitau kone kasdien. Ten pateiktos ugdymo gairės, pagal kurias aš žinau, ko mokytis. Tačiau nepasakyta, kaip tos gairės padės pasiekti tikslų ir uždavinių. Niekur nerandu argumentų, įtikinančių, kad mokiniai, vedami šių gairių nužymėtu keliu, taps tolerantiški, patriotiški, atsakingi ir aktyvūs. Ką daryti, kad šios gairės nušviestų mano protą? Be abejo, aš minčių turiu. Prisigalvoju strategijų, metodų, individualizuoju ir diferencijuoju, motyvuoju ir skatinu. Pozityviai vertinu ir optimistiškai nepasiduodu. Tačiau taip pat elgiausi ir tada, kai įgyvendinome 2003 m. Bendrąsias programas. Rezultatai man nepatinka. Kai kurie, perskaitę šias mintis, galbūt norėsite man pasakyti: „Nesusiurinkite. Nuo tavęs nepriklauso nei jaunimo, nei Lietuvos ateitis.“ Tačiau taip sakoma tada, kai mokytojas aiškiai parodo, kad kažkas sistemoje neveikia, „nesucina“. Kažkas kažkur prasilenkia, ir kilniausi tikslai, aiškiausi

uždaviniai neįgyvendinami. Kai mokytojas, ieškodamas savo darbo prasmės, mėgindamas įsivertinti, suvokia, kad rezultatai – ne tokie, kokių tikėjosi jis ir kokių buvo tikimasi iš jo. Tačiau kai mokytojai neklausinėja, neabejoja, o tik laukia, kol kažkas kažkur kažką padarys, tada sakoma: „Mokytojas – jaunosios kartos ugdytojas. Nuo jo priklauso Tėvynės ateitis.“ Įdomus prieštaravimas, tiesa... Bet aš priklausau tai kartai, kuri kategoriškai atsisakė „augti“ pagal senosios tėvynės iškeltus uždavinius. Dėl to mano karta nuolat klausinėja, nelaukia, o veikia. Deja, abejoja, ar teisingai. Mano karta norėtų mokytis ne vedama intuicijos, sąžinės, patirties, o „įrodymais pagrįsto mokymo“ (Geoff Petty). Bet mūsų mokymui pagrįsti įrodymų nėra. Pasigendu grįžtamojo ryšio, kurio taip reikia, išsamios analizės, kuri padėtų išsiaiškinti (nors būtų mėginama išsiaiškinti), kodėl nepasiekti 2003 m. Bendrosiose programose numatyti rezultatai. Nežinau, kuo grindžiamas teiginys, kad bus pasiekti ir atnaujintose Bendrosiose programose iškelti uždaviniai. Tiesiog sakoma – taip bus. O kodėl turėtų būti? Man reikia ugdymo turinio, kuris būtų suformuotas remiantis tyrimais, iškeltais tikslais ir uždaviniais, pagaliau, ateities prognozėmis. Pagrįstas įrodymais ar bent argumentais, kad, jį įgyvendinus, uždaviniai bus pasiekti. Užaugo vaikai, parengti gyvenimui ateities visuomenėje. Pagaliau, noriu turėti priemonių patikrinti, ar mano veikla, paremta Bendrųjų programų ugdymo gairėmis, tikrai atitinka iškeltus uždavinius, ar tikrai mano mokiniai deramai rengiasi ateities gyvenimui. Ar pats mokytojas turi galvoti, kaip jam patikrinti? Aš patikrinu, ar man pavyko realizuoti pamokos, ilgalaikių planų uždavinius. Ieškau būdų, metodų, kaip pagerinti rezultatus. Mano vaikų žinios darosi išsamesnės, gebėjimai plėtojami, nuostatos brandinamos. Bet ar esate tikri, kad šie mano mokiniai užaugo tokie, kokių reikia mums ir mūsų valstybei? Gal kas žinote, kaip patikrinti, kol nevelu?

*Jūratė Litvinaitė,
istorijos mokytoja ekspertė*

Per keletą pastarųjų dešimtmečių pasaulis labai pasikeitė. Šių dienų pažangos kelias – tai inovacijomis pagrįsta ekonomika, žinių visuomenės plėtra. Itin didelis vaidmuo šiuose procesuose tenka aukštosios mokykloms, universitetams.

Aukštasis mokslas šiuo metu jau visai kitoks, nei buvo prieš dvidešimt ar net prieš dešimt metų. Net pati akademinė bendruomenė daugelyje pasaulio universitetų dar nėra gerai suvokus šių pokyčių masto. Tačiau iš pradžių trumpam nusikėlėme į praeitį.

Europos universitetai dažnai kildinami iš Platono akademijos, kuri buvo įkurta 387 m. pr. Kr. Akademinė garsėjo savo laisva mintimi, viešosiomis diskusijomis. Pirmuoju universitetu ir „universitetų motina“ vadinamas Bolonijos universitetas, įkurtas 1088 m. XII a. įkurti Paryžiaus, Oksfordo universitetai. Viduramžiais mums neretai asocijuojasi su Bažnyčios išgalėjimu, kitaminčių persekiojimu. Tačiau viduramžiais universitetuose klestėjo demokratijos dvasia, jie buvo atviri visiems. Studentų nuomonė dažnai buvo tokia pat svarbi kaip ir profesorių. Universitetai buvo atsakingi ir už vidaus tvarką, turėjo net savo policiją ir kalėjimus. Tai ir buvo vadinamoji autonomija. Tačiau ši autonomija turėjo ir kitą pusę: universitetų tvoros ne tik saugojo nuo valstybės ir Bažnyčios pernelyg didelės „globos“, tačiau ir patys universitetai negalėjo laisvai bendrauti su visuomene, skleisti idėjų. Universitetų dėstytojai ir studentai buvo atsidadę tiesos ieškotojai. Tačiau tiesos ieškojimas tam tikra prasme buvo savitiksli, siekta grynojo žinojimo. Nuo tų laikų ir įsitvirtino universitetų, kaip uždarytų institucijų, įvaizdis.

Universitetų tradicijos ir jų institucinės struktūros pasirodė nepaprastai tvirtos. Technikos pažanga, industrializacija išjudino viduramžiško pasaulio pamatus, tačiau universitetas dar ilgai išliko elitine institucija. Moksliniai tyrimai buvo svarbi studijų dalis, tačiau nemanyta, kad mokslas turėtų prisidėti prie technikos progreso ar karinės galios augimo. Universitetai tradiciškai rengė ne specialistus, profesionalus, savo žinias pritaikančius praktiškai, o mokslininkus tyrėjus.

Pastaraisiais metais padėtis pradėjo sparčiai keistis. Vienas iš pokyčių ženklų – studentų skaičiaus didėjimas daugelyje valstybių. Patinka tai kam nors ar ne, universitetai nebėra elitinės institucijos, jie atveria savo duris įvairių socialinių sluoksnių atstovams. Vakarų šalys nuolat pabrėžia, kad į universitetus ateina jauni žmonės, kurių giminėje niekada nėra buvę žmonių su aukštojo išsilavinimu. Tokia tendencija skatinama ir tuo didžiuojamasi. Be to, tai yra ir efektyvus socialinių problemų sprendimo būdas. Tačiau svarbiausia, kad iš esmės pasikeitė žinių reikšmė visuomenėje. Išsilavinę žmonės gali labiau naudotis žinių visuomenės teikiama galimybe, gyventi

visavertį gyvenimą. Anksčiau aukštasis išsilavinimas buvo privalumas darbo rinkoje. Dabar iš darbuotojų paprastai tikimasi, kad jie turės aukštąjį išsilavinimą, ir taip yra ne tik Lietuvoje. UNESCO pastaruoju metu atlikti tyrimai parodė, kad gyventojų su aukštojo išsilavinimu skaičius įvairiose valstybėse nuolat augo, jų darbo užmokestis didėjo sparčiau nei gyventojų be aukštojo išsilavinimo. Tai rodo, kad darbuotojų su aukštojo išsilavinimu poreikis darbo rinkoje dar nėra patenkintas. Aukštojo išsilavinimo reikšmę atskleidė kilusi finansų krizė. Ir Lietuvoje, ir daugelyje kitų valstybių darbo pirmiausia neteko menkai kvalifikuoti darbuotojai, o turintiems aukštąjį išsilavinimą darbo vietas pavyko išsaugoti kur kas geriau.

Studentų skaičiaus kaita įvairiose šalyse (1999 – 2008 m.)

Valstybė	1999 m.	2008 m.	Pokytis %
Airija	90 243	130 070	44%
Australija	642 486	939 016	46%
Austrija	227 569	265 677	17%
Belgija	177 208	201 304	14%
Čekija	221350	360 659	63%
Danija	110 750	202 953	83%
Jungtinė Karalystė	1 444 346	1 807 976	25%
Estija	40 621	45 230	11%
Japonija	2 834 123	3 074 330	8%
JAV	11 021 431	13 903 104	26%
Kinija	6 365 625	26 691 696	319%
Kroatija	72 527	100 233	38%
Latvija	76 653	106 745	39%
Lenkija	1 382 004	2 142 771	55%
Lietuva	74 532	144 671	94%
Nyderlandai	463 181	602 286	30%
Prancūzija	1 533 236	1 622 229	6%
Rumunija	380476	1 055 137	177%
Slovakija	117 159	227 257	94%
Slovėnija	46235	72 814	57%
Suomija	232 508	309 588	33%
Švedija	323 688	383 588	19%
Šveicarija	120 533	177 718	47%
Turkija	1 464 740	2 532 662	73%

UNESCO 2010 m.

Nuo Platono akademijos iki šių dienų universiteto

Vis dar diskutuojama, ar Lietuvoje ne per daug studentų. Mūsų šalyje 100 tūkstančių gyventojų tenka 4255 studentai, Airijoje – 3097, Jungtinėje Karalystėje – 2949, Lenkijoje – 5624, Suomijoje – 5841, JAV – 4566. Lietuva tikrai nėra pirmaujanti valstybė pagal studentų skaičių. Be to, reikia įvertinti, kad ilgai mūsų šalyje tik maža gyventojų dalis įgydavo aukštąjį išsilavinimą, todėl gyventojų su aukštojo mokslu pas mus vis dar mažiau nei Vakarų valstybėse. Pastaruoju metu didžiulė aukštojo mokslo reikšmė yra valstybėse, kurios neseniai pradėjo sparčiai plėtotis, pavyzdžiui, Azijos šalyse. Pietų Korėjoje aukštojo išsilavinimo siekia 90 proc. jaunuolių. Be to, reikia pažymėti, kad visi jie moka visą studijų kainą. Pasitaiko, tėvai parduoda namus, kad vaikai galėtų įgyti aukštąjį išsilavinimą. Tai tipiškas sparčiai besiplėtojančios valstybės pavyzdys.

Lietuvoje universitetams ir mokykloms tenka dar vienas ypatingas vaidmuo – nacionalinio tapatumo, nacionalinės kultūros saugojimas ir puoselėjimas. Lietuva bus stipri, jei bus stiprios jos mokyklos ir universitetai. Globaliame pasaulyje tarpusavyje besivaržančioms valstybėms svarbiausias yra žinios ir intelektas. Todėl didžiausiu valstybės turtu tampa išsilavinusi visuomenė.

*Saulius Spurga,
Mykolo Romerio universiteto kancleris*

Antrokus muzikos garsais sveikina „Vieversys“

Jau antrus metus į muzikos šalį mokinius lydi „Vieversys“. Kuo ypatingas šis vadovėlių komplektas? Muzikos mokymo pradžios mokykloje koncepcija paremta ne tik ilgamete mokytojų patirtimi, bet ir pažangiausiomis pasaulinėmis muzikinio ugdymo idėjomis ir moksliniais tyrimais. Pastarieji rodo, jog lig šiol Lietuvos mokyklose stokojama socialinio kultūrinio požiūrio į muziką, kai muzika ir muzikinė veikla yra pažįstama per sąsajas su vaikų gyvenamąja aplinka ir grindžiama mokinių muzikine patirtimi. Manome, kad labai svarbu padėti vaikams suvokti, kur ir kodėl skamba muzika, kokią ir kodėl jie muziką mėgsta, kuo muzika svarbi jiems patiems, jų draugams, tėvams. Ypač svarbu, kad mokiniai suprastų esantys muzikinio gyvenimo dalis, muzikos tradicijų Lietuvoje kūrėjai ir puoselėtojai.

Vadovėlyje nuosekliai ir kryptingai plėtojama kūrybiško ir aktyvaus mokymo idėja, todėl gausu kūrybinių, mokinių kritinį mąstymą skatinančių, į žinių ir gebėjimų taikymą orientuotų, vaikų aktyvumą ir vaizduotę žadinančių užduočių.

Pedagogas turėtų kūrybiškai naudoti autorių pateikiamą mokomąją informaciją, t. y. parinkti tai, kas aktualu jo mokiniams, atitinka klasės ir jo paties interesus ir poreikius. Tačiau muzikinių veiklų įvairovės principo, kai tolygiai plėtojami visi vaikų muzikiniai gebėjimai, turėtų būti laikomasi. Tai pat svarbu kas keletą pamokų stabtelėti ir pakartoti išmoktas dainas, pratimus, dar kartą paklausti vieną ar kitą muzikos kūrinių – sudaryti mokiniams sąlygas pasidžiaugti tuo, ko išmoko, ar pakartotinai atlikti užduotis, kurios nepavyko. Juk muzikos vaikai ne tik mokosi, bet ir gėrisi, džiaugiasi ja, mėgsta.

Integracija. Antrosios klasės „Vieversyje“ mokomoji medžiaga pateikiama teminiu principu: vadovėlyje pristatomos 33 temos, susietos su kitų dalykų „Šok“ serijos vadovėlių temomis. Kiekvienai temai (atrankai) skiriama po dvi pamokas. Išlaikomas visiems „Šok“ serijos leidiniams būdingas mokomosios medžiagos pateikimo ir veiklų organizavimo principas. Muzikinės veiksenos glaudžiai siejamos tarpusavyje: klausant muzikos ritmuojama, dainuojant grojama, grojant improvizuojama ir pan.

Muzikinės veiklos pamokoje. Kaip ir pirmoje klasėje, „Vieversys“ antrokus kviečia dainuoti lietuvių liaudies ir autorines dainas, klausytis muzikos, ritmuoti, solfedžuoti, groti, eksperimentuoti garsais,

improvizuoti, kurti, galvoti, svarstyti, kalbėti apie tai, kas muziką kuria ir atlieka. Dainų atlikimą siūloma papildyti judesiu, ritminiu pritarimu skambiaisiais judesiais, ritminiais instrumentais (lazdelėmis, akmenukais, trikampaiais, žvangučiais ir kt.).

Diferenciacija. Tyrimai rodo, kad muzikiniai vaiko gebėjimai formuojasi iki 9 metų. Iki antrosios klasės pabaigos nederėtų daryti išvadų, gabus vaikas muzikai ar ne. Daugiausia dėmesio turėtų būti skiriama aktyviam kiekvieno vaiko dalyvavimui pamokoje, jo motyvacijai ugdyti savo muzikinius gebėjimus. Mokant muzikos svarbu derinti individualią ir kolektyvinę vaikų veiklą. Muzikavimas (dainavimas, solfedžiavimas, ritmavimas, grojimas ir kt.) grupėmis yra ypač svarbus turintiems mažiau muzikinės patirties, menkesnių muzikinių gebėjimų vaikams, nes jie mokosi iš bendraamžių. Be to, šiems mokiniams skiriamos paprastesnės užduotys, jie neturėtų būti klausiami pirmieji. Turintys daugiau žinių ar gabesni mokiniai gali vadovauti veikloms, būti mokytojais, originaliau pristatyti kūrybinius darbus.

Tiems, kas pirmoje klasėje jau draugavo su „Vieversiu“, vadovėlio sudarymo principai bus pažįstami. Tačiau, kaip ir kasmet pavasarį sugrįžtantys vieversys, vadovėlis paskraidina naujų idėjų. Antroje klasėje:

- išsamiau nagrinėjamos temos, daugiau dėmesio skiriama muzikos stiliams ir žanrams pažinti. Išskirtinę vietą užima lietuvių liaudies muzikinės tradicijos (kalendorinės šventės, darbo dainos, pie-menėlių muzika ir kt.). Mokytojo knygoje pateikiamas ir kalėdinio renginio scenarijus – galimybė pritaikyti pamokose išsivartant mokomąją medžiagą.
- pristatomos 8 šiam leidiniui sukurtos Lietuvoje žinomų kompozitorių dainos ir 3 muzikai klausyti skirti kūriniai.
- parengtos 2 kompaktinės plokštelės. Vadovėlio plokštelėje (1 CD) įrašyti klausyti skirti kūriniai. Mokytojo knygos kompaktinėje plokštelėje (2 CD) įrašyti dainų ir solfedžiavimo pratimų akompanimentai.
- siūlomas originalus mokymo solfedžuoti ir ritmuoti būdas. Visiems tam tikslui parengtiems pratimams sukurti akompanimentai, kurie atliekami lietuvių liaudies instrumentais, o dainuoja vaikai. Muzikos rašto mokymas glaudžiai siejamas su dainavimu, grojimu, ritmavimu, kūryba.

• padedama mokytis groti fortepijonu. Šiam tikslui verta naudoti pratybų sąsiuvinyje esančias popierines klaviatūras ir iš pradžių melodijas atlikti nebyliaja klaviatūra. Vėliau reikėtų sudaryti sąlygas kiekvienam mokiniui groti instrumentu. Kad vaikai lengviau rastų reikiamas natas, rekomenduojame ant klasės instrumento klaviatūros priklijuoti natas atitinkančių spalvų kvadratėlius, o popierinius „klavišus“ nuspalvinti atitinkama spalva.

• parengtas pratybų sąsiuvinis, kuriame visos užduotys glaudžiai siejamos su pamokų tematika ir yra skirtos įtvirtinti vadovėlio medžiagą.

• išskirtinis dėmesys skiriamas mokinių vertinimui ir įsivertinimui. Pratybų sąsiuvinuose kiekvieno puslapio pabaigoje pateikiami 3 simboliai – skirtingų nuotaikų veidukai. Rekomenduotina su mokiniams aptarti, ką jie reiškia, ir kiekvienoje pamokoje paskatinti mokinius įsivertinti vieną ar kitą gebėjimą – nuspalvinti vieną iš simbolių. Mokytojo knygos pabaigoje pateikiamas mokinių pasiekimų įsivertinimo aprašas. Mokiniai turėtų jį užpildyti pasibaigus kiekvienam trimestrui. Atsižvelgiant į tai, gali būti rašomas laiškas „vieversiu“. Mokslo metų pabaigoje mokinius vertina mokytojas (vertinimo lapas pateikiamas mokytojo knygos prieduose). Išanalizavus mokinių vertinimo ir įsivertinimo duomenis, gaunama apibendrinta informacija apie mokinių muzikos mokymosi rezultatus. Vertinant svarbu įtraukti kuo daugiau vertinimo parametrų, vertinti remiantis įvairiais kriterijais. Mokinių dainavimas ir grojimas instrumentais gali būti vertinami pagal atlikimo tikslumą, išraiškingumą, gebėjimą prisiderinti prie ansamblio, elgesį įsivaizduojamoje scenoje. Taip pat gali būti atkreipiamas dėmesys į mokinių gebėjimus dainuojant (tartį, balsių formavimą, pečių laikyseną ir pan.), grojant – į elgesį su instrumentais. Ritmavimo ir solfedžiavimo vertinimo kriterijai – atlikimo tikslumas, išraiškingumas, muzikalumas. Apibūdinant ir vertinant muziką svarbus vaikų minčių originalumas, tinkamas sąvokų vartojimas. Vertinant muzikinę kūrybą (komponavimą, improvizavimą) kriterijai galėtų būti įvairūs: originalumas, išbaigtumas, atlikimo tikslumas. Muzikos pamokoje vertinti galima ir už gebėjimą dirbti su grupe, mokymosi priemonių estetiškumą. Tokiu būdu kiekvienas mokinių turės galimybę atsiskleisti vienoje ar kitoje muzikinės veiklos srityje, patirti mokymosi sėkmę.

Kaip ir pirmoje klasėje, pedagogo pagalbininkas turėtų būti mokytojo knyga. Joje pateikiamas ne tik pamokos veiklų aprašymas, bet ir daugybė idėjų, ką daryti, kad muzikos mokymas būtų turiningas. Tikimės, kad žengti muzikos pažinimo keliu bus smagu ir vaikams, ir juos mokantiems pedagogams.

Rūta Girdzijauskienė, Algytė Merkelienė, Ingrida Bertulienė, „Vieversio“ komplekto autorės

Vertinimo ir įsivertinimo galimybės

...mokinio požiūris į mokslą daugiausia priklauso nuo to, kaip bus įvertintos jo nesėkmės, kas ir kaip kartu su juo jaudinsis, kai nesiseks...

Šalva Amonašvilis

KOVAS

1. Paskaityk sakinius. Rask ir išrašyk prievokimus. Vazonėliai labai uoliai laista vienas kitą ir kanstant lauk. Greitai abiem tūpėjo mažai diegliai. Kiekviena eilutė parašyta teksto, iš kurio yra šie sakiniai, pavadinimų ir autorių.
2. Paskaityk žodžius. Rask ir išrašyk prievokimus. Skaitai, slėnis, rietavė, matonai, telegrama, skubiai, tolia, klasi, ypatumas. Susieik ir laiška prievokimų parašyk po 2 jiems giminiškus žodžius.
3. Nurašyk sakinius, įrašydami tinkamus prievokimus. Šuo ... pavėgė į mergaitę ir musilypėjo. Mergaitės širdelė emė ... plakti.
4. Paskaityk išrašytus daiktavardžius. Vaikštinėjo. Tas kukutis. Raibiu kuodu. Smėlio upėje. Prauostas. Išrašyk žodžius, kurie giminiški šioms žodžių galūnoms.
5. Paskaityk sakinius. Rask ir išrašyk prievokimus. Kukutis metkūnėlį strykelejo iš po malūno rietavės. Justukas staugiai meikė tūnėlį, bet nepastebėjo. Pūkučelis strykelejo į laš, pakreipė galvą, piktai pasišėpėjo. Rask išrašytų žodžių laikus ir pažymek.
6. Nurašyk. Pažymek ryškiai išpausdintų žodžių laikus ir galūnes. Išrašyk žodžius. Pralauk, pralauk. Neužduoda žmonės šimčių, ir tiek. Parašyk, kas tai: patafai, skaičiuote, pamegėdžiavimas.
7. Paskaityk. Nurašyk tik giminiškus žodžius. Plaukai, plaukai, prieplauka, plaučiai, mąglauči, plaukūkas, leuki, plaukmenys. Pažymek nurašytų žodžių laikus.
8. Nurašyk sakinius. Pažymek visų žodžių galūnes. Kovo mėnesį parlekia gandrai.

15-20 - dar ne melnėtas. 21-26 - darbas mėnėtas giria. 27-30 - mėnėtas melnėtas.

Vadovėlio „Pupa“ III klasei atranka

KARTOJIMAS RIEŠUTĖLIŲ DERLIUS

1. Kiek gramų trūksta iki 1 kg? 1 kg = 1000 g. 1 kg = 1000 g. 1 kg = 1000 g. 1 kg = 1000 g.
2. Žydi per 1 mėn sulaukia apie 10 vabaliukų. Kiek vabaliukų į galvą sulaukė per 1 mėn?
3. Vabaliukai renkama 432 km. Po 3 h jėm liko vabaliukai 145 km. Kiek kilometrų nuvažiavo jau nuvažiavę?
4. Vabaliukai renkama 432 km. Po 3 h jėm liko vabaliukai 145 km. Kiek kilometrų nuvažiavo jau nuvažiavę?
5. Vabaliukai renkama 432 km. Po 3 h jėm liko vabaliukai 145 km. Kiek kilometrų nuvažiavo jau nuvažiavę?
6. Vabaliukai renkama 432 km. Po 3 h jėm liko vabaliukai 145 km. Kiek kilometrų nuvažiavo jau nuvažiavę?
7. Vabaliukai renkama 432 km. Po 3 h jėm liko vabaliukai 145 km. Kiek kilometrų nuvažiavo jau nuvažiavę?
8. Vabaliukai renkama 432 km. Po 3 h jėm liko vabaliukai 145 km. Kiek kilometrų nuvažiavo jau nuvažiavę?
9. Vabaliukai renkama 432 km. Po 3 h jėm liko vabaliukai 145 km. Kiek kilometrų nuvažiavo jau nuvažiavę?

Vadovėlio „Riešutas“ III klasei atranka

Karieta Eglei 78 psl.

1. Nupiešk, kaip atrodytų tavo karieta.
2. Nubrėžk karietos detales. Kiek vienodų detalių bus?
3. Parašyk, kokius reikmenis priveikt karietai konstruoti detales. Darbo reikmenys: ... Detalių jungimo būdai: ...
4. Išžiūrėk į schemas ir pagal darbo veiksmų seką (1 ir 2 priedais). Papuošk karietą ornamentais. Sure žiūr.

26 PUNKTAI GERAI!

AS – UŽ SVARESNĮ PASAULĮ

1. Ar moka lengvai aplinky? Pažymek, kaip tu elgiesi. a) Numeitu ant žemės. b) Išsileidau į kišenę. Išmėsiu į liukščių dėgė. c) Išleisiu į draugo kuprinę. 2. Ar rūšiuoj išmetamas šiukšles? a) Taip, viską metu į vieną kibirą. b) Atskirai išmetu į skirtingus kibirus. 3. Ką darai su geromis maistinėmis? a) Kiekvieną dieną parduotuvėje penku naują. b) Nauduju juos kelis kartus, paskui išmetu. Nauduju naują maistinę maistinė, turiu daug kartų. 4. Kaip nudauginti vabaliukus? a) Vanduo teka iš čiaupo, kol valausi dantis. b) Vandens įspūliu į stiklinę. c) Valydami dantis keliu kartus atsukau ir užsuku vandens čiaupą.

Pažymek lentelėje pasiekimus atsakymus:

	1 klasiškas	2 klasiškas	3 klasiškas	4 klasiškas
a	0	2	0	0
b	2	0	0	0
c	1	1	2	1

Surinkau iš viso ... taškų.

Atsakymai: Jei surinkai 7-8, - tu tikrai sąjau aplink. Jei surinkai 6-4, - turėtum labiau pasigalvoti aplinkos saugojimui. Jei surinkai 3-0, - kiek savo jėgoms, nes jie kenkia aplinkai.

31

Pratybų sąsiuvinio „Tišku tašku“ II klasei puslapis

Pratybų sąsiuvinio „Nendrė“ II klasei puslapis

Užduotys, skirtos žinioms ir gebėjimams patikrinti ir įsivertinti, pateikiamos ne tik vadovėliuose, bet ir pratybų sąsiuvinuose, dalijamojoje medžiagoje, testuose.

I-IV klasės lietuvių kalbos testų „Pupa“ ir I-II klasės pasaulio pažinimo testų „Gilė“ vertinimo ir atsakymų lenteles rasite www.sokvadoveliai.lt

Vertinimo aplankas. Mokiniui nauda, o mokytojui – darbas?

Ar įsivaizduojate pamoką, kai mokytoja su mokiniais iškelia pamokos uždavinius, o tada pakomentuoja, ko tikisi iš mokinių? Ar įsivaizduojate pamoką, kurioje taikomi naujaisi metodai ir žaidžiami žaidimai, o mokiniai aktyviai dalyvauja pamokoje? Aš įsivaizduoju. Tačiau ar įsivaizduojate viskuo patenkintus mokinius, jų mokslais besidominčius tėvus ir šimtaprocentinį lankomumą? Manau, ne visada. Kodėl?

Kai taip nutiko man, vaikams pasiūliau vertinimo aplanką. Manau, kad tai vienas iš šiuolaikinių motyvacijos skatinimo būdų. Jis parodo, kad mokiniai yra „matomi“, t. y. mokytojas skatina, giria. Kita vertus, jis dalijasi atsakomybe su mokiniais už mokymą ir jų mokymąsi, išsiaiškina savo darbo trūkumus.

Tikiu, kad vertinimo aplankas padeda mokiniui mokytis ir tobulėti kaip asmenybei, teikia informacijos apie jo mokymosi patirtį, pasiekimus ir pažangą.

Tuometiniai mano vienuoliktokai net pasipiktino sužinoję, kad reikės nusipirkti įmaučių ir aplanką: „Kam? Ir ten laikyti visus savo kontrolinius darbus? Nesąmonė!“ Aš jiems kantriai aiškinau, kad užsienyje toks aplankas naudojamas labai seniai, kad tai yra neformalus vertinimas, pagrįstas sukauptais mokinio darbų pavyzdžiais. Aplankas – kruopščiai atrinktų darbų, pagal kuriuos galima išsiaiškinti, ką mokinys moka ir sugeba, rinkinys. Juo remdamiesi patys mokiniai išmoks įsivertinti, suvoks savo stipriąsias ir silpnąsias puses.

Vargau du mėnesius, kol pagaliau visi mano vienuoliktokai atnešė man aplankus. Išspausdinau viršelius ir prasidėjo darbas. Kai visi

jau buvo surinkę po septynis darbus, paprašiau mokinių parašyti, ko, jų manymu, jie išmoko ir ko dar turėtų išmokyti. Paprašiau aprašyti, kas jiems labiausiai patinka ir nepatinka mano pamokose, kokių užduočių jie norėtų. Pirmieji mokinių laiška stūmė į nevilgtį. Mano pamokose jiems patiko viskas, aš buvau pati nuostabiausia mokytoja, bet jie visi pasirodė esą negabūs anglų kalbai. Tada jau teko man rašyti... Rašyti daug apie tai, ko iš kiekvieno jų tikiuosi, kas svarbiausia valstybiniame egzamine, ką mes veikiame per pamokas, kokie metodai taikomi ir kodėl. Praėjus savaitei aplankus su savo atsakymais atidaviau mokiniams ir paprašiau, kad kiekvienas iš jų pasirašytų ant aplanko šalia savo nuomonės apie mokymąsi ir mano atsakymo. Taip pat paprašiau, kad pasirašyti duotų ir vienam iš tėvų. Reakcija buvo neigiama: „Mes jau ne maži! Patys atsakome už savo mokslus!“ Ištvėriau...

Po savaitės jie grąžino man aplankus. Nustebau išvydusi daug tėvų komentarų. Vieni dėkojo už tai, kad rašiau, kiti už pagyrimus vaikui, dar kiti – už rūpestį. Pasipylė susirūpinusių tėvų skambučiai: „Skaičiau, kad sūnui blogai sekasi. Ar dar galima parengti jį egzaminui?“, „Mano dukra visai nieko neveikė. Vis sakė, kad neužduodate namų darbų. Kai perskaičiau laišką, supratau, ką jūs iš tiesų veikiate ir kaip tai svarbu.“ „STOP!“ – norėjosi sušukti. JIE tik dabar suprato, kad tai svarbu! Kodėl, kas nutiko? Argi aš nėjau į tėvų susirinkimus? Nejaugi nepasakojau, ko reikalausiu?

Tada ilgai svarsčiau. Dabar jau nebesvarstau. Žinau, kad tėvų susirinkime kalbame apibendrintai, o aplanke rašome apie kiekvieną mokinį, jo charakterį, asmenybę, kažkam labai brangų sūnų ar dukrą ir nusakome tik to žmogaus gebėjimus, ne visų bendrai.

Šypteliu prisiminusi, kaip pagerėjo lankomumas, kaip vienuoliktokus „prispaudė“ tėvai ir pagerėjo mokymosi rezultatai.

Atsidarau savo spintą, pilną penktokėlių aplankų. Jau dabar tėveliai aplankuose daug komentuoja, pasveikina Kalėdų proga, rašo įvairius prašymus. Gera. Ir dabar aš tikrai nesu pati geriausia mokytoja ir mano pamokos tikrai ne pačios geriausios. „Man nepatinka daug rašyti... Kartais būnate griežta“, – rašo mažieji. Puiku, pagaliau tiesa. „Nesuprantu esamojo laiko, gal galite paaiškinti kada po pamokų?“ – klausia kitas. Tikrai gera. Ir negaila sugaišto laiko. Daug kas sako, kad toks darbas nėra apmokamas. Man atrodo, kad apmokamas su kaupu. Tai mokinių šypsenos, didėjanti jų motyvacija, tėvų domėjimasis vaikų mokymusi ir daugybė kitų dalykų.

Kiek daug dar reikia nuveikti...

Uždarau savo spintą. Įsivaizduoju... O jei tokia spinta su aplankais stovėtų mokytojų kambaryje? O jei kiekvieno dalyko mokytojai bent du kartus per metus aplankuose tėvams pakomentuotų jų vaikų mokymąsi? Juk tai puiki ir išsami informacija! Ar tada būtų galima priekaištauti mokytojams, kad jie neskiria reikiamo dėmesio kiekvienam iš mokinių? Būtų puiku, kai storu aplanku nešinas mokinys pereitų į gimnaziją. Tada šį aplanką galėtų paanalizuoti naujieji mokytojai ir padaryti išvadas apie mokinio žinias ir gebėjimus. Vaikas augtų, o aplankas keliautų su juo...

Kiek daug dar reikia nuveikti...

Lina Varnaitė-Šerėnienė,
Vilniaus Martyno Mažvydo vidurinės mokyklos
anglų kalbos vyr. mokytoja

Kūrybos strategijos pagal V klasės literatūros vadovėlį „Lingo lego laduto“

Naujasis „Lingo lego laduto“ vadovėlis V klasei džiugina kūrybinių užduočių įvairove. Savo skaitymo patirtį penktokai gali atskleisti kurdami įvairių stilių, žanrų, tipų tekstus: dienoraštį, laišką, sveikinimą, pasakojimą senovės, gamtos temomis ar kitomis. Vadovėlio skiltyse „Kurti arba nukurti“ siūloma didelė laisvė rinktis, kaip tokius tekstus rašyti: „žaismingai, laisvai, išmintingai ar taisyklingai“. Tačiau svarbu, kad mokiniai kurtų ne vien žaisdami, pagauti emocijų, įkvėpimo, bet suvoktų kūrybinį rašymą kaip žinių, gebėjimų, pasirengimo reikalaujantį procesą. Todėl stengiuosi rašant vis kitokį tekstą susitarti su mokiniais, koks darbas geras, kaip jį vertinsime. Jei žinai, kur „vartai“ ir kaip „spirti“ ta kryptimi, turi galimybę „įmušti“. (Geoff Petty)

Naujas vadovėlis leidžia ne tik laisvai derinti įvairius teksto skaitymo ir kūrimo būdus, bet ir parinktos kūrybinės ištraukos yra tinkamos įvairiems mokytojo ir mokinių eksperimentams. Rengiantis „Žvalgos rato“ skyriaus kūrybinei užduočiai, mums praverė vieno istorinio apsakymo ištrauka. Per literatūros pamoką išsikėlėme tokį uždavinį: skaitydami Birutės Baltrušaitytės „Kaip daina atsirado“, parengsime patarimus, kaip kurti tekstą senovės tema.

Prieš pamoką mokiniai namuose savarankiškai ieškojo informacijos apie Didįjį prūsų sukilimą ir parašė trumpus informacinius tekstus. Jais remdamiesi pamokos pradžioje aptarėme prūsų XIII a. istorinę situaciją. Išsiaiškinome, kad skaitysime literatūros kūrinį apie Didįjį prūsų sukilimą ir svarstysime, ką ir kaip rašytoja keičia pasakodama apie šį istorinį įvykį. Garsiai, vadovėlyje nurodytomis dalimis skaitėme B. Baltrušaitytės „Kaip daina atsirado“. Aptarėme kiekvieną dalį, o mokiniai užsirašė, kaip kitą pamoką kurs tekstą apie Lietuvos senovę:

- *Surinkčiau daug informacijos apie pasirinktą istorinį įvykį, vietovę, asmenybę. Tačiau apie tikslią datą, vietą užsiminčiau detalėmis, vaizdingomis užuominomis.* („Seniai, labai seniai, prieš septynetą šimtų metų, Lietuva turėjo gyvą seserį – prūsų tautą. ...Atklydo į prūsų žemę geležiniai vyrai, vadinami kryžiuočiais.“)
- *Pasirinkčiau tik tą istorinio įvykio momentą, apie kurį rašydama*

galėčiau atskleisti pagrindinę mintį. („Pasakodama apie Didįjį prūsų sukilimą rašytoja pasirenka regėjimo netekusius belaisvius ir atskleidžia, kaip svarbu kovoti ir dainuoti, net jei negali pakelti kalavijo.“)

- *Aprašyčiau istorinius veikėjus vaizdingai, bet vadovaučiausi istorinėmis žiniomis.* („Atklydo į prūsų žemę geležiniai vyrai, vadinami kryžiuočiais. Eiklūs buvo jų žirgai. Aštrūs buvo jų kalavijai. Balti buvo jų apsiaustai, juodais kryžiais paženklinti.“)
- *Veiksmo laiką nusakyčiau gamtos detalėmis.* („Baltavo girios. Snieguoti takai vedė per kalvas ir klonius...“)
- *Kurčiau įtampą, vardydama įvykius ar detales nuo mažiau reikšmingų iki svarbiausių.* („Ėjo dienos, ir pasibaigė paskutinė duonos riekė. Išpjovė kryžiuočiai savo gyvulius, iškepė ir suvalgė. Liko tik žirgai. Išbadėję kryžiuočiai ir žirgus suvalgė, jau ir jų odas graužė, dantis išsilaužydami.“)
- *Norėdama aprašyti žiaurius dalykus, ieškočiau vaizdingų gamtos detalių, kurios suteiktų jiems meninę prasmę.* („Sustatė anuos prūsų belaisvius prie pilies vartų ir akis išbadė. Užliejo kraujas jų veidus. Iš aukštybių krito snaigės. Jos tūpė ant belaisvių veidų, nežinodamos, kaip jiems padėti.“)
- *Pabaigčiau pasakojimą išvada, priminčiau skaitytojui pagrindinę mintį.* („...kai jų pilkapius žolynai užkerėjo, įsiklausyk, – gal jų daina lietuvių dainoj išliko.“)

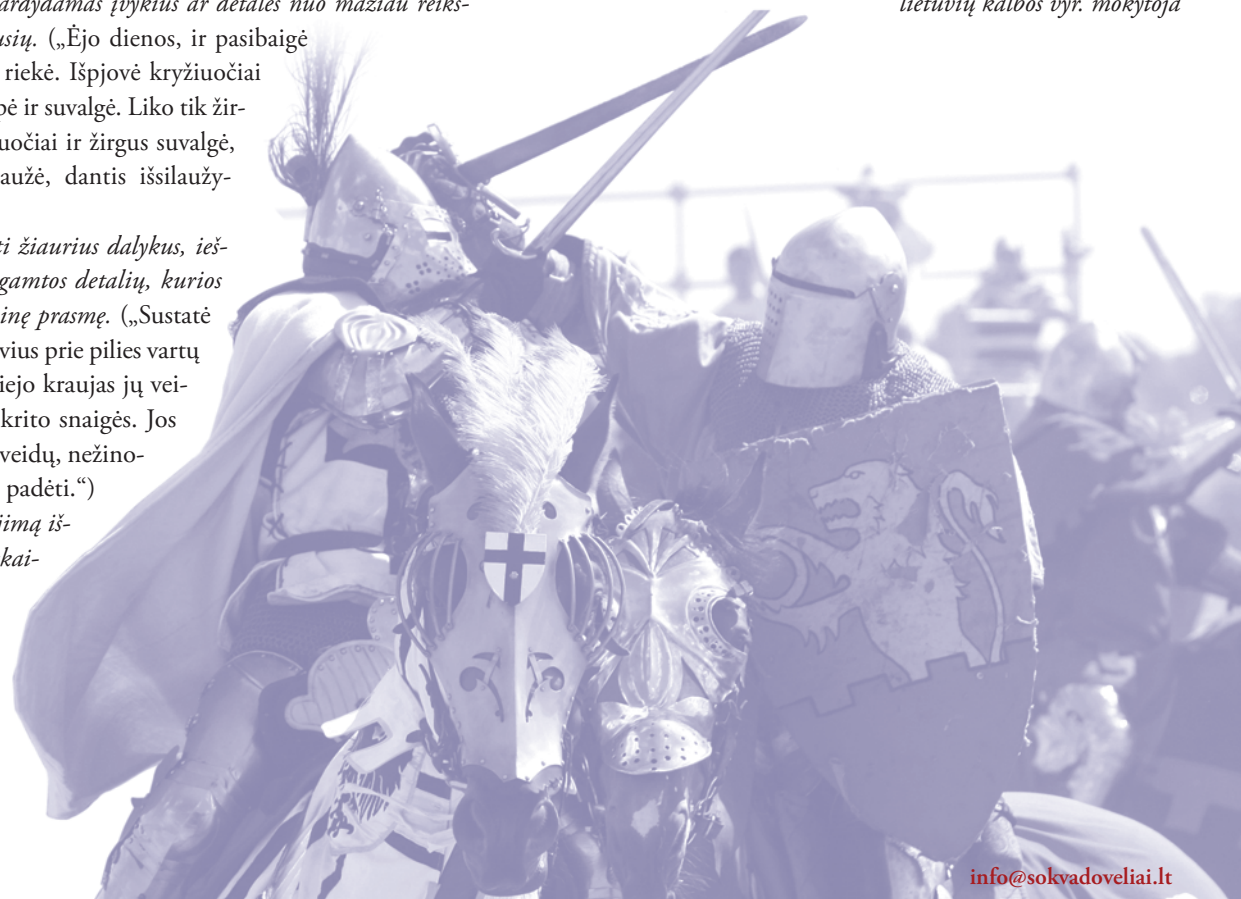
Šių nuorodų nebuvo privaloma laikytis. Bet kitą pamoką komentuodami savo ir bendramokslų juodraščius mokiniai noriai jomis rėmėsi:

Kai rašai, kad kryžiuočiai pralaimėjo, parodyk jų išgąstį, kad rankos ima drebėti, širdis stipriau plaka, žvilgsnis blaškosi, o tada parodyk susitaikymą. Kryžiuočiai prieš mirtį ramiai išmeigdavo kardą į žemę ir melsdavosi. (Rokas Ž.)

Nerašyk, kad nukirto galvą. Geriau sakyk, kad ant ištryptos žolės nukrito kraujo lašai. Visi supras, kad karys žuvo. (Džiugas P.)

Taip per literatūros pamoką skaitydami ir nagrinėdami vadovėlyje siūlomą kūrinį, aš ir mano mokiniai apibrėžėme, ko sieksime rašydami savo kūrybos tekstą, o jį parašę galėjome aiškiai įvardyti, kas pavyko, buvo aprašyta vaizdingai, o kurias vietas reikėtų pataisyti.

Živilė Meškėlienė,
Vilniaus Martyno Mažvydo vidurinės mokyklos,
lietuvių kalbos vyr. mokytoja

Kurti pasaulio stebuklą su vaikais

Dirbant su vaikais, tenka laimė kasdien dalyvauti kuriamo pasaulio stebukle.

Jo nepamatysi, jei nežiūrėsi vaiko akimis. Todėl pirmiausia reikėtų pažvelgti vaikui į akis ir prisiminti, koks buvai kadaise, kas tau rūpėjo, kai pats dar tik kūrė pasaulį. Žiūrėdamas į pasaulį vaiko akimis, supranti, kad viskas labai paprasta, konkrečiau ir aišku. Nebėgi vaikų tempu, bet mokaisi kurti, perimdama išskirtinai vaikams būdingą „kodėliaus“ stilių – čia ir dabar išsiaiškinti visus „kodėlius“? Tai reiškia nieko, kas svarbu, neatidėti vėlesniam laikui. O tai, ką išsiaiškina, tučtuojau daryti.

Pradėjęs pasaulį matyti per klausimų ir atsakymų prizmę, supranti, kad būdamas mokytoju gali kokybiškai prisidėti ir padėti vaikams kurti ir atrasti pasaulį kaip stebuklą.

Kai tai suvoki, tada belieka susirasti bendraminčių, su kuriais vaikams padėsi tapti išskirtiniais kūrėjais, gebančiais įvertinti savo atradimus.

Mūsų mokyklos bendruomenė tai mėgina daryti. Su vaikais, jų artimaisiais ir mokytojais ėmėme kurti mokyklą, kurioje visi galėtume atrasti ir suprasti pasaulio stebuklus.

Mokyklą kurti pradėjome ieškodami atsakymų į visus vaikų galimus „kodėlius“. Paprastam atradimui, kad kiekvienas esame Šviesa, reikėjo kryptingai organizuoti, atsižvelgiant į vaikų amžiaus tarpiniams būdingus poreikius ir iššūkius, ugdymo metų. Metus vainikavę „Metų šviesuolių“ rinkimais, supratome, kad einame teisingu keliu. Vaikai rinko šviesuolius pagal jiems svarbius kriterijus. Buvo puiku, kad jie ir mes šviesuolį suprantame vienodai, kaip draugišką, linksmą, išradimą žmogų.

Ieškodami atsakymų, kaip su vaikais galėtume kurti pasaulį, žinojome, kad jie viską pažįsta veikdami. Vaikams labai svarbi jų pačių patirtis. Juk vaikas iki 14 metų siekia suformuoti savo vertybių hierarchiją. Todėl, vadovaudamiesi Vydūno filosofija ir jėzuitų vertybių ugdymo sistema, pradėjome kurti vertybių miestelį „Šviesa“. Taip mokyklos koridoriai tapo įvairių vertybių takais ir alėjomis, o klasės – sodybomis, mokyklos valgykla – Dosnumo erdve. Turime ir Kūrybiškumo aikštę, Gerumo salą su Gerumo medžiu, ant kurio auga tėvėlių gerumo obuoliai ir, kaip tikras mie-

stelis, didžiuojamės Paslaptingosios rožės Marijos koplyčia. Kiekviena mokyklos erdvė turi atsakymą, kodėl ji tokia.

Mokyklos klases įvairių vertybių sodybomis pavadino vaikai. Susikūrė 11 sodybų kaimynų bendruomenė. Kartu švenčiame Kaimynų, Naujakurių dienas. Pastaroji yra mokslo metų pradžios šventė, kai pakeliame vėliavą ir pirmokams įteikiame pasus. Sodybų mokytojai ir tėveliai susirenka į karaokės vakarą „Kartu su V. Kernagiu“. Tačiau svarbiausia – vaikai pasijuto tikri šio miestelio kūrėjai ir šeiminkai. Norėdami paremti mokyklos biblioteką jie patys suorganizuoja labdaros koncertą, mielai tvarko kiemą ir puošia mokyklos erdves.

Sukūrė vertybių miestelį, natūraliai leidome vaikams pasijusti išskirtiniais. Juk toks miestelis yra vienintelis Lietuvoje ir jie yra ne vien mokiniai, bet ir kaimynai, gyvenantys konkrečioje sodyboje. Juos visus vienija apie 20 šeimų, kurios turi savo tradicijas, šventes. Vaikai, augdami pagal vertybes organizuotoje sistemoje, kuri sieja visus narius ir jų erdves, natūraliai per veiklas įsisažmonina vertybes ir galiausiai patys pradeda jas kurti.

Rasti laiko atsakymų paieškoms į vaikams rūpimus klausimus leidžia tinkamai pasirinktos mokomosios priemonės. Nuėjome netrumpą kelią, kol atradome mūsų veiklos filosofiją atitinkančius vadovėlius. Vadovėlių „Šok“ seriją rinkomės žinodami, kad turinys, orientuotas į mūsų vaikų amžiaus tarpinių poreikius, leis lengvai diferencijuoti ir individualizuoti ugdymą, be to, visi dalykai integruoti, aptariamose temose yra aktualios vaikams.

Šie vadovėliai tapo mokytojų ir tėvėlių talkininkais, o vaikams – savarankiškų tyrinėjimų lauku ir galimybe ieškoti ir rasti bendrų susitarimų su suaugusiais. Atsirado aiškios kūrybinės ribos, būtinės suaugusiesiems, kurie niekaip negali patikėti, kad vaikai tobulėja ir be jų kasdienės priežiūros.

Mokyklos bendruomenę vienija šūkis „Ateinu geras – išeinu dar geresnis“. Ieškodami būdų, kaip vaikui kasdien pasijusti geresniam, daug dėmesio skiriame asmeninėms vaiko pastangoms. Norime, kad vaikai suvoktų: pastangos duoda rezultatą. Keturtojai jau atrado, kad jei kasdien ypatingai pasistengi ir neieškai kaltų, tai aukščiausias pasiekimų lygį pasiekti tikrai nesunku.

Skatinant vaiką stengtis, labai svarbus dialogas su vaikais ir tėvais. Pirmiausia reikia išsiaiškinti vaiko pažinimo ribas. Tiriame vaiko temperamentą, nustatome jo mokymosi stilių. Išsiaiškiname tėvėlių pomėgius ir profesijas, deriname jų ir mokytojų lūkesčius. Dar laukia vaikams būdingų būdo ir elgesio savybių nustatymas, nes vaikai viską supranta labai konkrečiai ir paprastai. Šiuos duomenis naudojame apibendrintai, kad visi mokytojai žinotų, kaip geriausiai kiekvienoje sodyboje organizuoti ugdomąsias veiklas, kokių pažintinių veiklų dar reikia, kad vaikų kūrybinis potencialas neužgestų. Nes būdamas šviesa, žinai, kad šviesti privalai ir negali užgesti. Ugdymas organizuojamas tikintis kasdienės vaiko pažangos – šiandien esu geresnis, nei buvau vakar. Tai leidžia kompetencijas plėtoti natūraliai, negalvojant apie jas kaip apie siekiamybę.

Tik iš pradžių atrodo sunku... Pamiršę, kad žaidžia ne tik vaikai, pamirštame kurti, liaujamės atrasti – tampame nuobodūs. O kasdien pažinimas ir naujai atrandami įprasti dalykai teikia daug kūrybinės energijos. Supranti, kad vaikai auga labai greitai, jie neturi laiko laukti, kada tu turėsi laiko. Jie tiesiog kurs, atras ir sukurs pasaulį be tavęs, Mokytojau. Vaiko pasaulyje daug mokytojų: tėveliai, seneliai, pedagogai, bet stebuklus sukuria su vaikais ne visi.

Vaikai nesirenka, su kuo kurti pasaulį. Jie priima visus. Tik tai daro pagal jiems geriausiai suprantamą taisyklę „čia ir dabar“, nes pasaulį pažįsta veikdami. Suaugusiajam belieka apsispręsti: „Ar tikrai noriu kurti kartu su vaikais? Jei taip, turiu pradėti mokytis, o ne mokyti.“

Viskas, kas pasaulyje sukurta genialaus, buvo labai paprasta, bet neprasta. Vaikai kasdien atranda paprastus dalykus, bet nežino, kad tai genialu, todėl pamiršta. Jiems viskas paprasta, nes nežino, kad tai, ką daro, yra sunku. Vaikams nesunku, nes imasi veikti tik tada, kai turi atsakymą į klausimą „kodėl?“ O mums belieka labai nedaug – pradėti aiškintis, kodėl tai darau, ir tada mėgautis naujai atrastais dalykais.

Taigi kūrybinis procesas – sunkus darbas tik suaugusiesiems. Mes stiprybės ir entuziazmo semiamės iš savo miestelio vaikų. Kasdien padarome labai daug. Dažnai jaučiamės maloniai pavargę, nes kurdami vis dar turime, deja, įveikti įprotį neleisti sau kurti. Juk nekurti mus mokė nuo mažens...

*Evelina Stankevičienė,
Kauno darželio-mokyklos „Šviesa“ direktorė*

ATSPINDYS

Vaikas nori mokytis! O ko daugiau gali norėti tėvai?!

Kai mano mažasis princas pradėjo lankyti mokyklą, teko laimė kartu su vaiku patirti daug malonių akimirų. Norėčiau pasidalyti šia patirtimi.

„Mama, išmatavau kambario ilgį žingsniais, pėdomis, plaštakomis, sieksniais... Gal nori iškepti meduolių pagal vadovėlyje aprašytą receptą?... Šiandien darėme bandymą su obuoliu ir bulve...“

„Oho! – galvojau, – kokia neįprasta veikla, įdomios užduotys.“

Prisimenu, pirmoji intriga buvo mokslo metų pradžioje mokytojos pateiktas sąrašas, kokių pratybų sąsiuvinį reikės mokslo metams. Pirkom „Pupas“, „Riešutus“, „Giles“, ieškojom „Nendrių“, plaukštėmės dėl „Tišku tašku“. Visa tai – pratybų sąsiuvinį ir vadovėlių pavadinimai. O tada su dideliu susidomėjimu kečiau pyragą pagal „Pupoje“, lietuvių kalbos vadovėlyje, pateiktą receptą ir klausiausi vaiko pasakojimo, kaip jie klasėje atliko bandymus pagal „Gilėje“, pasaulio pažinimo vadovėlyje, aprašytas instrukcijas. Retkarčiais savo „mažiuliui“ tekdavo padėti atlikti stipresniesiems skirtas matematikos vadovėlio „Riešutas“, „Riešutuko užduotis“. Dailės ir technologijų vadovėlio „Tišku tašku“ vieną iš užduočių atlikome žiemą pramogaudami miške – ieškojome žvėrelių pėdsakų ir paskui juos piešėme popieriaus lape. Veikla, patikėkite, buvo smagi ne tik mano pradinukui, bet ir visai šeimai. Nebuvo nė dienos, kad manasis būtų mieliau rinkęsis ilgiau pasivartyti rytą lovoje, nei skubėti į mokyklą! Vaikas nori mokytis! O ko daugiau gali norėti tėvai?!

Labai sužavėjo „Pupos“ projektas „Neringa“. Tema plati... Prisi-pažinsiu, stebino vaiko užsidegimas ir noras kažką daryti. Jis nuolat pasakojo, ką vadovėlyje skaitė, kokias pratybų sąsiuvinio užduotis atliko.

Pradėjome nuo informacijos paieškos. Namuose knygų apie Neringą turėjome nedaug. Teko kulniuoti į artimiausią biblioteką. Ten mano mažasis svarstė, rinkosi, ieškojo... Paskui panor palandžioti internete. Daugybė informacijos... Padėjau atsirinkti, kas įdomiausia ir svarbiausia. Kai medžiaga buvo sukaupta, laukė didžiausias darbas – surinkti tekstą kompiuteriu. Visą darė pats! Džiugino jo noras ieškoti informacijos, stebino susikaupimas dirbant... Net draugai kieme tą savaitę turėjo palaukti! Vaikas sužinojo daugybę naujų žodžių, net tėtį egzaminavo! Po dienos mano mokinys pasigyrė, kad apie Neringą pasakojo ir per kitas pamokas.

Skaičiau vadovėlius... Smalsu buvo. Tyliai pasidžiaugiau, kad vaikas savo gebėjimus, įgytus kaupiant medžiagą lietuvių kalbos projektui, pritaikys ir kitose pamokose. Sklandžiai viskas sudėliota! Vadovėliai papildė vienas kitą, viskas juose svarbu, reikalinga, kryptinga.

Įdomu buvo stebėti bandymą, kaip balta rožė (dovanota tėčio Valentino dienos proga), perskeltu į dvi dalis koteliu, buvo pamerkta į indelį, pripiltą raudono rašalo. Raudo...

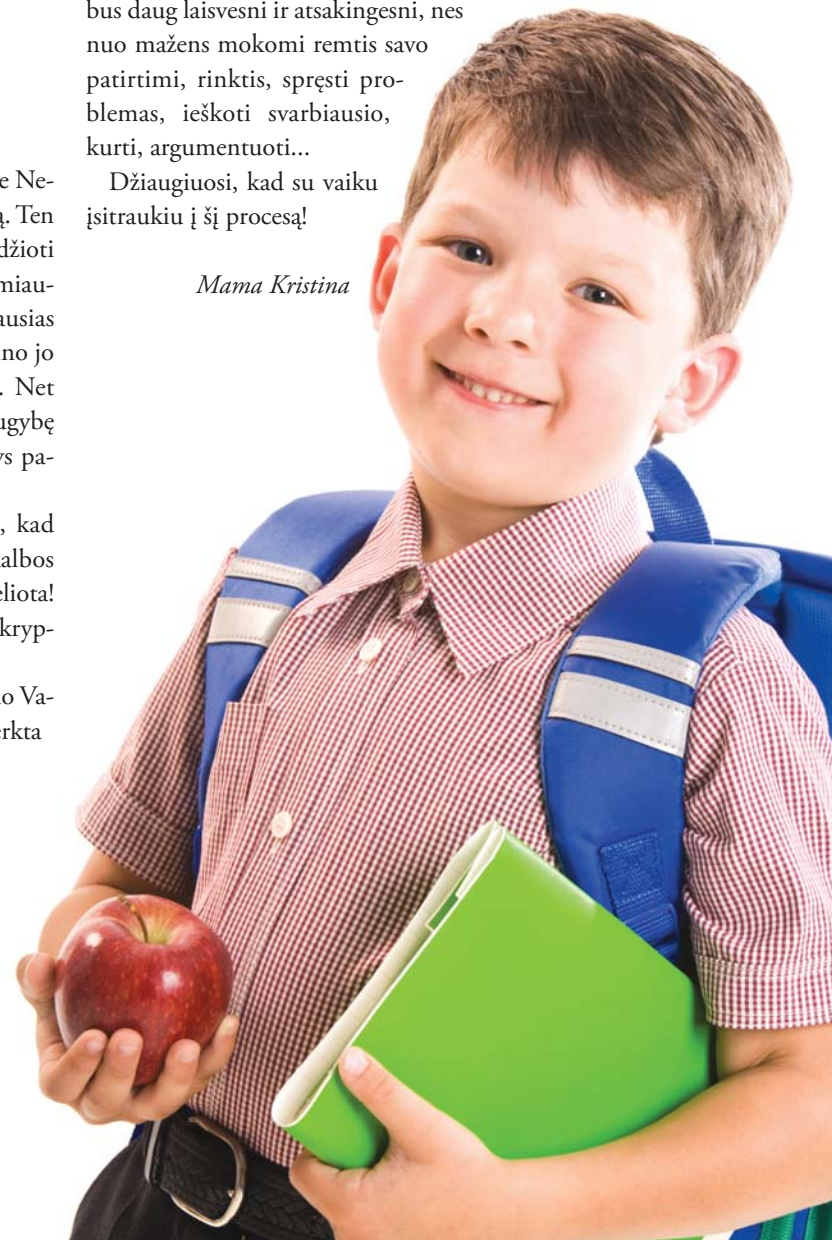
Įdomu buvo skaičiuoti knygyne knygas, ieškoti pigiausias ir brangiausias, didžiausias ir mažiausias, meistrauti laivus, piešti šeimos herbą, stebėti orą... Visos užduotys įtraukia į aktyvią veiklą.

Kai kartą pasidomėjau, kodėl mano tyrinėtojas atlieka ne visas užduotis, išgirdau: „Mama, užduočių pilkame fone man nereikia atlikti!“ arba „Aš turiu išspręsti „raudonąjį balionėlį!“ Raudonuoju balionėliu maniškis vadina matematikos papildomų užduočių sąsiuvinį.

Ne kartą tyliai svarsčiau, kodėl tokių galimybių neturėčiau aš? Matematika, lietuvių kalba, pasaulio pažinimas nebuvo tarpusavyje susiję dalykai... Gaila, kad man metų du kartus po -niolika. Norėčiau tokių pamokų ir aš... Tikiu, kad mūsų vaikai bus daug laisvesni ir atsakingesni, nes nuo mažens mokomi remtis savo patirtimi, rinktis, spręsti problemas, ieškoti svarbiausio, kurti, argumentuoti...

Džiaugiuosi, kad su vaiku įsitraukiu į šį procesą!

Mama Kristina

Šis straipsnis yra apie subkultūrą. Tiksliau pasakius, apie jaunimo subkultūras. Tas, kurių didžiąją dalį narių sudaro jaunimas, nors pasaulyje iš esmės subkultūrų ir jų raiškos formų devynios galybės. O šį straipsnį rašau todėl, kad esu subkultūra. Esu ja nuo kokių 13–14 metų, kai pirmą kartą prisiliečiau prie Vilniuje ką tik atsiradusių pankų. Ir nuo tada subkultūrų ir iš esmės visos visuomenės, žmogaus elgsenos stebėjimas yra vienas mėgstamiausių mano užsiėmimų.

Be muzikavimo, visuomeninės veiklos ir dar begalės užsiėmimų savo gyvenime, aš su kolegomis esu įkūręs neformalią organizaciją, tiksliau sakant, draugų sambūrį „Gatvės Lyga“. Vienintelė šio judėjimo paskirtis – šviesti Lietuvos visuomenę subkultūrų, ypač hiphopo subkultūros klausimais.

Mes važinėjame po mokyklas, švietimo centrus, suaugusiųjų neformalaus ugdymo vietas, nemažai dirbam su mokytojais ir netgi su policijos pareigūnais.

Nes Lietuva nėra išimtis pasaulyje. Ji taip pat pavaldi pasaulinėms tendencijoms, kurios, kaip įprasta, subkultūras laiko tam tikru socialiniu iškrypimu. Toks požiūris yra didelis masinės kultūros kompleksas ir stereotipizavimo pavyzdys. Jeigu tu ne toks kaip visi, jei tavo išvaizda, klausoma muzika, įsitikinimai ar skleidžiamos idėjos

Be muzikavimo

yra kitokios nei daugumos – tu esi pavojingas. Ir tokiai „diagnozei“ dažnai nereikia nei argumentų, nei faktų. Tiesiog tokia tradicija. Masė visada įtariai žiūri į atskalūnus. Vieniems tai asocijuojasi su nukrypimu nuo normų, kurios kažkodėl, šventai tikima, yra vienintelės teisingos, kitiems galbūt tai primena jų pačių neišdrįstas įgyvendinti svajones.

Mano manymu, tokių santykių šaknys glūdi elementarioje tiesoje: kai matome kitokį, bet nesugebame jo identifikuoti, nerandame savo „smegeninių“ klotuose, kas jis ir ką reiškia, tada pajuntame diskomfortą ir nesaugumą. O jeigu jis maniakas? O jeigu psichinis ligonis? (Beje tarybiniais metais pankams dažnai diagnozuodavo sunkią psichinę ligą vien dėl šukuosenos. O diagnozuoti tokią sunkią ligą pakakdavo argumento: argi gali sveikas žmogus savo noru taip kirptis?) Toji vidinė baimė verčia gintis, nesvarbu, kad joks pavojus mums negresia. Mes instinktyviai, pirmapradiškai linkę kažko nesuvokdami pulti pirmi. Taigi baimė skatina agresiją, o agresija – smurtą, ir turim tipišką: „Nieko neišmanau, bet tegu žino savo vietą“ arba „O ko čia kitaip atrodo?“ Tokiam kitaip atrodančiam davei į nosį fiziškai ar morališkai, ir tvarka.

Be abejo, sovietmečiu tai buvo ir tam tikros politikos bei ideologijos dalis. Juk kalbant apie subkultūras reikia pirmiausia suvokti, kad kalbama apie kitioniškumą. O kitioniškumui sovietmetį vietos nebuvo. Juk netgi kairiarankiams mokykloje suduodavo per ranką, kai šie bandydavo rašyti kairiaja. „Būk kaip aš, būk su manim, būkim vienodi“ – tai vienas iš nerašytų sovietmečio švietimo postulatų. Sovietmetis baigėsi, bet nepaisant valdžios formų, sistemos metodų siekiant standartizuoti visuomenę, mąstymas nelabai pasikeitė. Na, kaip pavyzdį galiu papasakoti tai, ką esu patyręs ir savo kailiu.

Aštuntojo dešimtmečio viduryje Vilniuje milicininkai mėgdavo vakarais daryti tvarką. Pavyzdžiui, atvažiuoja į Pilies gatvę, sugauna keletą neformalų, nusiveža į poskyrį ir apžiūrinėja kaip žvėrelius. Būdavo, pažįstamų pasikviečia. Esu matęs – net šeimos ateidavo

į neregėtus „dyvus“ pasižiūrėti. Na, bet mes tai pavadinkime totalitarinio režimo apraiškomis, demokratijos ir požiūrio laisvės nebuvimu ir t. t.

Gerai, susiekime šią mano patirtį su kitu įvykiu, kurio dalyvis aš taip pat buvau.

Prieš kelerius metus Vilnius ruošėsi tapti Europos kultūros sostine ir nelauktai netikėtai liūdnei pagarsėjęs jo organizacinis komitetas sukvieta įvairių subkultūrų kiek labiau žinomus atstovus bendrai pamąstyti apie subkultūras, kaip reiškinį, kad mes visi galėtume jas pristatyti visuomenei. Beje, mažas tarpas... Praktiškai visų subkultūrų vidaus santykiai yra daugiausia horizontalūs (pasitaiko keletas išimčių, turiu omenyje dešiniųjų skustagalvių flangą). Tai nėra formalius lyderius turinčios grupuotės. Be abejo, moraliniai autoritetai egzistuoja visur, tačiau subkultūra – ne statutinė organizacija ir sprendimai priimami tariantis arba veikiant savo nuožiūra, o ne vykdant nurodymus ar įsakymus. Taigi subruzdavo „alternatyvščikai“, milijoną idėjų prigalvojo: koncertai, kūrybinės dirbtuvės, performansai... ir dar begalė originaliausių minčių. O kuo visas baigėsi? Po mėnesio ar poros mums buvo pasakyta: „Jūsų mintys ir norai, be abejo, labai gražūs, tačiau visas bus kitaip.“ Nes sistema irgi pamastė ir priėmė sau patogiausią arba, aš manau, suvokiamausią sprendimą.

Sereikiškių ar kokiame kitame gausiau žmonių lankomame parke jie sugalvojo pastatyti į atskiras erdves padalytą paviljoną, kuriame būtų galima „eksponuoti“ subkultūrų įvairovę. Paprasčiau sakant, eina tėveliai su mažyliu aplink „narvelius“, o ten sėdi vyrukai ir merginos su užrašais „metalistas“ ar „reperis“. Betrukėtų tik lentelės „Nemaitinti ir rankomis neliesi.“ Būtų buvę visai juokinga, jei ši istorija nebūtų buvusi tiesa. O juk, atrodo, jau kitaip suvokiam ir kitame pasaulyje gyvenam. Bent jau taip manom.

Tačiau taip nėra. Nes didžioji visuomenės dalis nieko nežino ir neišmano apie subkultūras, net elementariausių tiesų. Tai aš jums drąsiai teigiu kaip nuolat seminarus šia tema vedantis žmogus.

Esame įsitikinę, kad žinom daug, bet užduoki sau klausimą, mielas drauge, o ką be išorinių požymių apie subkultūras tu žinai? Va, va...

Štai todėl ir kilo man ir kolegoms idėjų apie neužpildytą terpę ir būtinybę kalbėtis, nes alternatyvioji kultūra dažnai lieka neišgirsta vien dėl nesusipratimų ir edukacijos stokos.

Žinoma, negalima nepaminėti akademinės visuomenės. Subkultūros yra ne vieno bakalauro, magistro darbo ar kitokio tiriamojo straipsnio taikinys. Ir galbūt tie darbai yra labai protingi ir moksliski, tačiau, kiek pats esu domėjęsis Lietuvoje išleistomis rimtomis knygomis apie subkultūras, atleiskite, labai jau viskas sudėtingai pateikta ir daug painiavos bei neaiškumų. Toks, matyt, tas mokslininkų stilius. O juk viskas yra kur kas paprasčiau. Alternatyviosios kultūros žmonės yra tokie patys kaip ir visi, tiesiog susikūrė tam tikras savo erdves. Tokių žmonių vertybės skiriasi nuo masinės kultūros vartotojų vertybių. Tačiau, kalbant apie žmogiškuosius santykius, tai tokie patys žmonės kaip visi ir užsiima tokiais pačiais dalykais. Tiesiog alternatyvioji kultūra yra protestas prieš suvienodėjimą, abejingumą ir paviršutiniškumą. Be to, kitaip nei masinė kultūra, alternatyvioji niekada nesistengia niekam nieko parduoti ar įbrukti savo požiūrio privaloma tvarka.

Kadangi bet kokio rašinio apimtis ribota, be to, ir aš pats labiau mėgstu kalbėtis su žmonėmis, nei versti juos skaityti savo rašlavą, todėl paskutiniu potėpiu tik apžvelgsiu keletą įdomesnių faktų apie jaunimo subkultūras.

Viskas prasidėjo septintajame dešimtmetyje, kai JAV kariavo Vietname ir taip sukėlė didelę dalies jaunimo nepasitenkinimą. Jaunimo, kurį tiesiogiai palietė karas. Tada atsirado hipių judėjimas, iš kurio kilo kitos jaunimo subkultūrų srovės. Hipių judėjimas parodė, kad ir jauni žmonės gali susivienyti ir tapti rimta pilietine jėga, kurios valdžia privalo paisyti. Hipiai pirmieji iškėlė antimilitarizmo, dvasingumo, žmogiškumo, ekologijos ir vegetarizmo idėjas ir pasėjo jas masėse. Čia reikėtų paminėti vieną įdomų faktą. Alternatyvioji, kaip ir masinė, kultūra turi savo bruožų ir vienas svarbesnių yra kartų tęstinumas. Tai reiškia, kad atėjus laikui dėl įvairių priežasčių dalis žmonių palieka subkultūrą, tačiau jų vietą užima nauji nariai. O hipių subkultūra, būdama pirminė, deja, šio bruožo neturėjo. Šis judėjimas vienintelis atsirado dėl konkrečios priežasties ir, pasibaigus karui Vietname, hipių subkultūra, kaip masinė, liovėsi egzistavusi. Be abejo, ir dabar yra žmonių, kurie save laiko hipiais, ir dabar yra hipių bendruomenių, tačiau masinio judėjimo statuso jos nebeturi. Tačiau nė viena iš hipių iškeltų idėjų nepražuvo. Visas jas ir dar daug naujų perėmė ir puoselėja kitos, vėliau atsiradusios alternatyviosios srovės. Pavyzdžiui, pankai išsiskiria antimilitarizmu, yra prieš vartotojiškumą, palaiko ekologinį judėjimą. Metalistai išsiskiria ne tik savo muzika, bet ir muzikiniu išprusimu. Hiphopo subkultūra, šiuo metu tapusi bene didžiausia multikultūrine srove, sieja net keturis raiškos elementus: tai grafitį, kaip vizualųjį meną; „b-boying“, kaip šokį, iš kurio kilo daugelis šiuo metu novatoriškiausių ir įdomiausių šokio krypčių; repavimą, kurio atlikimo forma nuo kitų popmuzikos žanrų skiriasi tuo, kad yra tam tikra žinia; „DJing“, kaip naują instrumentalizmo rūšį. Gotai daug dėmesio skiria egzistencijai, žmogaus vietai gyvenime, mistikai ir dvasingumui. Kaip minėjau, bent pusei šių subkultūrų apžvelgti reikia daug daugiau laiko ir erdvės.

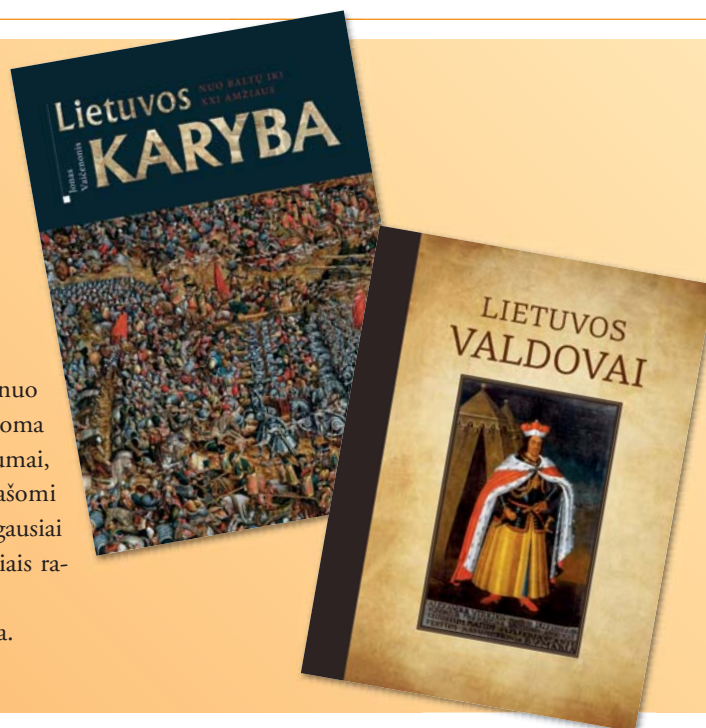
Todėl dabar tiesiog apibendrinsiu, ką norėjau pasakyti... Senolių išmintis skelbia, kad žmogų pasitinka pagal drabužį, o išlydi pagal protą. Vadovaukitės tuo drąsiai, nepasikliaukite pirmuoju įspūdžiu, neužsisiklęskite ir pamatysite, kiek įdomių ir jums artimų dalykų sužinosite, jei pasigilinsite į alternatyvųjį pasaulį. O gal ir tau pakeičiu su manim?

Gabrielius Liaudanskas Svaras

Jonas Vaičėnionis
**„Lietuvos karyba.
 Nuo baltų iki XXI amžiaus.
 Kariuomenė, fortifikacija,
 mūšiai ir karvedžiai“**

„Lietuvos karyba“ – monografija apie Lietuvos karybos istoriją nuo senovės baltų laikų iki XXI amžiaus. Čia populiariai ir glaustai pristatoma atskirų laikotarpių Lietuvos kariuomenės struktūra bei karybos ypatumai, apibūdinama ginkluotė, žymiausi fortifikacijos statiniai, aprašomi reikšmingiausi mūšiai ir žymiausių karvedžių personalijos. Leidinys gausiai iliustruotas originaliais mūšių ir karvedžių paveikslais, archeologiniais radiniais, istorinėmis nuotraukomis bei rekonstrukcijų vaizdais.

Knyga skiriama visiems, besidomintiems Lietuvos karybos istorija.

Nelė Asadauskienė, Rasa Butvilaitė,
 Giedrė Mickūnaitė, Daiva Steponavičienė
„Lietuvos valdovai“

Autorių kolektyvo parašyta knyga nukels jus į XIII–XVIII a. epochą. Skaitytojas plačiai susipažins su Lietuvos valdovų dinastijomis, jų ryšiais su gretimų šalių valdovais, pasižvalgs po reprezentacinių rūmų ir pilių menes, sužinos, ką dėvėjo ir kuo puošėsi jų šeimų nariai, kokie buvo kunigaikščių dvariškiečiai, kartais lėmę ir valdovų sprendimus.

Tais tolimesiais laikais vyrai, kuriuos vėliau istorija pavadins didžiais, mylėjo ir nekentė, mąstė ir sprendė, klydo ir kovojo. Kas ir kokie jie buvo, mūsų valdovai, palikę mums savo ir šalies istoriją?

Leidinyje skiriama plačiai visuomenei.

Pradinio mokyklinio amžiaus mokinių pažintinių procesų raidos ypatumai

Rengdami „Šok“ serijos vadovėlių kompleksus, jų autoriai remiasi doc. dr. Margaritos Pileckaitės-Markovienės parengta „Skirtingo amžiaus mokinių pažintinių procesų raidos ypatumų“ studija, kurioje aprašomi pradinio, vidurinio ir vyresniojo mokyklinio amžiaus mokinių *mąstymo, atminties, suvokimo, kalbos, dėmesio, vaizduotės ir kūrybiškumo, lyčių skirtumo ypatumai*.

Pateikiame trumpą ištrauką apie pradinio mokyklinio amžiaus (7–11 m.) mokinių pažintinius procesus.

Mąstymas

Anot Džeromo Brunerio (Jerome Bruner), ikimokyklinio ir jaunesnio mokyklinio amžiaus mokiniai informaciją kaupia vaizdais – vyksta vaizdinis atspindėjimas. 7–11 metais pasikeičia vaiko mąstymo kokybė, jis pradeda geriau suprasti priežastis, realų laiką. Tačiau hipotetines, abstrakčias problemas tokio amžiaus vaikams dar per sunku spręsti. Vaikui gali būti labai sunku išspręsti net paprastą aritmetinį uždavinį su abstrakčiais skaičiais (pvz., pridėk prie keturių penkis). Tačiau tas pats uždavinys neatrodys sunkus pasitelkus konkrečius daiktus ar pavyzdžius (pvz., padėjus ant stalo keturis ir penkis obuolius). I–II klasės mokinių samprotavimai yra kategoriški, jie vertina įvykius ir daiktus vienusiškai ir neįrodo savo samprotavimų. III–IV klasių mokiniai turi daugiau žinių ir jų žodynas turtingesnis, todėl jie gali samprotauti remdamiesi tiesioginiais ir netiesioginiais įrodymais, ypač konkrečia medžiaga, savo patirtimi. Nors mąstydami jau mažiau remiasi vaizdiniais negu I–II klasių mokiniai, tačiau vaizdinės medžiagos taikymas išlieka svarbus, nes jis skatina tolesnę ir vaizdinio, ir loginio mąstymo raidą. 8–10 metų vaikai įgyja gebėjimą kontroliuoti savo mąstymą, atmintį, žinias, tikslus ir veiksmus, savo pačių pažintinį aktyvumą. 8–9 metų vaikas, siekdamas analizuoti problemišką situaciją, išmoka sąmoningai formuluoti klausimus. Tokie klausimai skirti ne tik suaugusiajam, bet ir sau pačiam stengiantis išsiaiškinti tai, kas nežinoma. Amžiaus tarpusnyje tarp 8–9 ir 11–12 metų vaikas plečia tiriamąją veiklą, toliau kelia klausimus – plėtojama savarankiško mąstymo raida.

Kalba

7–8 metų vaikų kalba yra gana gerai susiformavusi. Pradėjus mokytis mokykloje, vaikų žodyną sudaro apie 4000 žodžių. Žodynas kasmet pagausėja dar 1,5 tūkstančio žodžių. Daiktavardžiai sudaro 39 proc. pirmųjų žodyno, tai daugiausia konkrečių daiktų pavadinimai. 35 proc. mokinių kalbos sudaro veiksmažodžiai. Tai pirmiausia žodžiai, reiškiantys judėjimą, konkrečius veiksmus, fi-

zinių ir dvasinę žmogaus būseną. Būdvardžiai sudaro apie 5 proc. viso žodyno. Dauguma 7–8 metų vaikų jau geba nuosekliai pasakoti, aiškinti. Tačiau pasitaiko tam tikrų tarties ir rišlumo trūkumų. Vaikui augant jie gali išnykti savaime.

Suvokimas

Mokymosi pradžioje vaiko suvokimas yra dar nevisiškai diferencijuotas. Dėl to kartais septynmečiai painioja grafiškai panašias raides ir skaičius (pvz., 9 ir 6). Iliustracijas jie suvokia tiesiogiai, nes spalva ir forma dar neturi simbolinės reikšmės. Apžiūrinėdamas daiktus ar paveikslus tokio amžiaus vaikas pirmiausia atkreipia dėmesį į ryškiausius dalykus – daugiausia į spalvą, formą ir dydį. Pradinukus reikėtų mokyti tiksliai stebėti, analizuoti tai, ką stebi. Jų suvokimas yra labiau kinestetinis – vaikai geriau suvokia įvairius dalykus per judesį ir prisilietimą. Kadangi mokymosi pradžioje suvokimas yra analizuojamasis, vaikams lengviau pasakoti detalai nei apibendrintai, sunku skaidyti tekstą į prasmines dalis, sugalvoti pavadinimą teksto daliai, sudaryti pasakojimo planą.

Atmintis

Atmintis vystosi dviem kryptimis – įprasmavimo ir valingumo. 7–11 metų vaikai nevalingai įsimena juos sudominusią mokomąją medžiagą, ypač tada, kai medžiaga pateikiama žaidimo forma arba pasitelkus daug vaizdinių priemonių. Tokio amžiaus vaikai pasižymi ir gera mechanine atmintimi: kartodami geba tiksliai, valingai įsiminti medžiagą (tekstus), kuri jiems gali būti ir neįdomi ar nesuprantama. Perėjus į pagrindinę mokyklą, dėl didėjančios mokomosios medžiagos apimties tampa sudėtinga informaciją įsisavinti vien mechaniškai ją įsimenant. Mokytojams svarbu žinoti, kad atkuriant sudėtingą, didelės apimties medžiagą neretai pasireiškia reminiscencija (pavėluotas atkūrimas) – ką tik išklaustą kūrinių vaikui sunku papasakoti, tačiau praėjus 2–3 dienoms, jis teisingai atpasakoja, ką buvo išgirdęs, nors namie pakartotinai kūrinių ir neskaitė. Taip yra dėl to, kad vaiko smegenų žievės ląstelės reaktivesnės nei suaugusiojo, ir vaikas greičiau pavargsta. Todėl suaugusieji turėtų kontroliuoti ne tik rezultatą (atpasakojimo tikslumą) bet ir procesą – kaip, koku būdu vaikas visa tai įsiminė.

Dėmesys

Vaikai gali išlaikyti dėmesį tik 10–20 min. (pagal kitus autorius – iki 30–35 min.). I–II klasės mokinių dėmesys pastovesnis atliekant išorinius veiksmus nei protinius. Šią savybę svarbu išnaudoti pamokose – kaitaloti protinę veiklą ir užduotis: nubraižyti schemą,

nupiešti piešinį, sukurti maketą, aplikacijas...

Atlikdami paprastas, bet vienodas užduotis, jaunesnieji mokiniai labiau išsiblaško, nei spręsdami sudėtingesnes užduotis, kurios reikalauja įvairių darbo metodų ir būdų.

Tokio amžiaus vaikų valingas dėmesys yra gana silpnas. Dažniau susidomima tuo, kas nauja, neįprasta, ryšku. Valingą vaiko dėmesį rodo jo gebėjimas kontroliuoti savo veiklos procesą. Valingo dėmesio formavimui didelę reikšmę turi:

- aiškus išorinis vaiko veiksmų organizavimas;
- pavyzdžiai ir išorinės priemonės, padedančios valdyti sąmoningą veiklą;
- mokomosios veiklos pobūdžio kaita.

Mokymosi pradžioje išryškėja individualūs vaikų dėmesio ypatumai. Vieni mokiniai geba ilgai išlaikyti dėmesį. Jie ilgai sprendžia tam tikrą uždavinį, bet sunkiai imasi kito. Tačiau kiti mokiniai lengvai įsitraukia į naują veiklą, bet jų dėmesys nėra stabilus, juos netrukus išblaško pašaliniai dalykai. III klasėje vaikai gerai paskirsto, organizuoja savo dėmesį, tačiau jo apimtis (suvokiamų objektų skaičius) yra maža.

Vaizduotė ir kūrybiškumas

Vaizduotė yra labai didelė, bet sunkiai valdoma. Iš dalies galima skirti dvi pagrindines vaizduotės formavimosi jaunesniame mokykliniame amžiuje tendencijas:

- pirmiausia tobulėja atkuriamoji vaizduotė, susijusi su anksčiau suvoktų dalykų išmokimu arba vaizdų pagal aprašymą, schemą, piešinį kūrimu (I klasės mokinių atkuriamosios vaizduotės vaizdiniai tik apytikriai atitinka realų objektą, turi mažai detalių, yra statiški);
- lavėja ir kūrybinė vaizduotė: kuriami nauji vaizdiniai, kitaip žiūrima į ankstesnės patirties įspūdžius, siejant juos į naujus derinius ir kombinacijas.

II–III klasėje padaugėja vaizdų požymių, ypatybių. Vaikai geba atkurti tikrovės vaizdus iš atminties. Pamažu vaizduotė vis mažiau veikiama tiesioginių įspūdžių, vaizdiniai tampa realistiškesni, formuojasi vaiko gebėjimas kritiškai vertinti vaizduotės vaizdinius pagal vidinę logiką. Visi verbalinio kūrybinio mąstymo rodikliai didėja nuo I iki IV klasės, ypač originalumas. Neverbalinio kūrybinio mąstymo rodikliai beveik nesikeičia.

*Parengė Lina Virozerovienė
(pagal doc. dr. Margaritos Pileckaitės-Markovienės
atliktą „Skirtingo amžiaus mokinių pažintinių
procesų raidos ypatumų“ studiją)*

Naujų vadovėlių, aktyviosios ugdymo sistemos *Promethean* pristatymai Jūsų mokykloje ir konsultacijos dėl jų įsigijimo!

Pavasaris ne tik gamtos atgimimas. Pavasaris mokyklose – vadovėlių rinkimosi įkarštis. Ieškoma informacijos kataloguose, internete, diskutuojama su kolegomis, konsultuojamasi su vadovais, svarstoma metodiniuose būreliuose...

Siūlome pagalbą – naujų vadovėlių ir aktyviosios ugdymo sistemos *Promethean* pristatymus Jūsų mokykloje!

Lietuvių kalbos mokytojai galės panagrinėti naują lietuvių kalbos vadovėlį „Lietuvių kalba 9“.

Biologijos mokytojus supažindinsime su „Biologija 7“ (serija „Šok“) ir „Biologija 9“ vadovėliais.

Fizikos mokytojams pristatysime naują vadovėlį „Fizika 7“ (serija „Šok“).

Matematikos mokytojai išgirs naudingos informacijos ne tik apie jau anksčiau išleistus vadovėlius, bet ir apie keletą naujų vadovėlių komplektų: „Matematika 8“ (serija „Šok“) ir gimnazijos klasėms skirtus matematikos vadovėlius.

Pradinių klasių mokytojams siūlome naujų matematikos, pasaulio pažinimo, muzikos, lietuvių kalbos ir kitų vadovėlių pristatymus arba seminarus.

Rašykite elektroniniu paštu arba skambinkite savo regiono leidyklos koordinatoriui!

Koordinatorius ne tik suorganizuos aktyviosios ugdymo sistemos *Promethean* ar naujo vadovėlio pristatymą Jūsų mokykloje. Jis informuos apie naujus leidinius, atveš leidinių pavyzdžių į mokyklą, pristatys ypatingus pasiūlymus ir akcijas. Taip pat konsultuos renkantis vadovėlius, papildomą mokomąją, grožinę literatūrą ar *Promethean* sistemą.

Koordinatoriai

Rūta Janukėnienė

Tel. 8 687 93943, el. paštas r.janukeniene@sviesa.lt
Vilniaus m., Vilniaus r., Trakų m.

Agnė Krutulienė

Tel. 8 620 52076, el. paštas a.krutulienė@sviesa.lt
Kauno m., Kauno r., Marijampolės sav., Vilkaviškio sav., Varėnos sav., Alytaus m., Alytaus r., Raseinių sav., Jurbarko sav., Kaišiadorių sav., Elektrėnų sav.

Jolita Baziulienė

Tel. 8 612 70971, el. paštas j.baziulienė@sviesa.lt
Klaipėdos m., Klaipėdos r., Kretingos sav., Šilutės sav., Šilalės sav., Skuodo sav., Plungės sav., Telšių sav., Šiaulių m., Šiaulių r., Tauragės sav.

Dainius Kulbis

Tel. 8 616 25026, el. paštas d.kulbis@sviesa.lt
Panevėžio m. Panevėžio r., Rokiškio sav., Kupiškio sav., Kėdainių sav., Pasvalio sav., Pakruojo sav., Molėtų sav., Švenčionių sav., Utenos sav., Ukmergės sav., Ignalinos sav., Zarasų sav., Biržų sav.

„Šoktoną“ rengė: Edita Linkevičiūtė, Lina Virozerovienė, Jūratė Mikulevičiūtė, Inga Vijaikytė, Linas Spurga, Tatjana Skusevičienė, Daiva Bartninkienė, Donata Šmuilienė, Zigmantas Aliuškevičius.
UAB leidykla „Šviesa“, E. Ožeškienės g. 10, LT-44252 Kaunas.
El. p. info@sokvadoveliai.lt. Interneto puslapiai <http://www.sokvadoveliai.lt>, <http://www.sviesa.lt>
© Leidykla „Šviesa“